

SEANCE DU MERCREDI 25 FEVRIER 1987
VERGADERING VAN WOENSDAG 25 FEBRUARI 1987ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 1266.

INTERPELLATIONS (Discussion):

Interpellation de M. Pataer à M. Coens, ministre de l'Education nationale, sur « sa responsabilité concernant le maintien de l'ESR à la lumière de la mise en place d'un type unique nouveau dans l'enseignement libre ».

Orateurs: M. Pataer, M. Coens, ministre de l'Education nationale, p. 1266.

Interpellation de M. A. Geens au ministre de l'Emploi et du Travail sur « la politique du gouvernement en matière d'emploi ».

Orateurs: M. A. Geens, M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail, p. 1270.

PROJET DE LOI (Discussion):

Projet de loi modifiant la loi du 2 décembre 1957 sur la gendarmerie.

Orateur: M. Wyninckx, p. 1276.

Discussion générale. — *Orateurs:* M. Van Nevel, rapporteur, MM. Péciaux, Lepaffe, M. le chevalier de Donnée, ministre de la Défense nationale et ministre de la Région bruxelloise, p. 1276.

Discussion de l'article unique:

Article unique: *Orateurs:* M. Van Ooteghem, M. le chevalier de Donnée, ministre de la Défense nationale et ministre de la Région bruxelloise, p. 1280.

Article 2 (nouveau): *Orateurs:* M. Van Ooteghem, M. le chevalier de Donnée, ministre de la Défense nationale et ministre de la Région bruxelloise, p. 1280.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1986-1987
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1986-1987

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 1266.

INTERPELLATIES (Bespreking):

Interpellatie van de heer Pataer tot de heer Coens, minister van Onderwijs, over « zijn verantwoordelijkheid in verband met het in stand houden van het VSO in het licht van de invoering van een nieuw eenheidstype in het vrij onderwijs ».

Sprekers: de heer Pataer, de heer Coens, minister van Onderwijs, blz. 1266.

Interpellatie van de heer A. Geens tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over « de tewerkstellingspolitiek van de regering ».

Sprekers: de heer A. Geens, de heer Hansenne, minister van Tewerkstelling en Arbeid, blz. 1270.

ONTWERP VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 2 december 1957 op de rijkswacht.

Spreker: de heer Wyninckx, blz. 1276.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers:* de heer Van Nevel, rapporteur, de heren Péciaux, Lepaffe, ridder de Donnée, minister van Landsverdediging en minister van het Brussels Gewest, blz. 1276.

Bespreking van het enig artikel:

Enig artikel: *Sprekers:* de heer Van Ooteghem, ridder de Donnée, minister van Landsverdediging en minister van het Brussels Gewest, blz. 1280.

Artikel 2 (nieuw): *Sprekers:* de heer Van Ooteghem, ridder de Donnée, minister van Landsverdediging en minister van het Brussels Gewest, blz. 1280.

Article 3 (nouveau): *Orateurs: M. Van Ooteghem, M. le chevalier de Donnée*, ministre de la Défense nationale et ministre de la Région bruxelloise, p. 1281.

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT:

Page 1282.

INTERPELLATION (Demande):

Page 1282.

Mme Rifflet-Knauer à M. Thys, secrétaire d'Etat à la Région bruxelloise sur «les impacts économiques, sociaux et culturels du démantèlement des transports en commun bruxellois».

Artikel 3 (nieuw): *Sprekers: de heer Van Ooteghem, ridder de Donnée*, minister van Landsverdediging en minister van het Brusselse Gewest, blz. 1281.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER:

Bladzijde 1282.

INTERPELLATIE (Verzoek):

Bladzijde 1282.

Mevrouw Rifflet-Knauer tot de heer Thys, staatssecretaris voor het Brusselse Gewest, over «de economische, sociale en culturele weerslag van de ontmanteling van het openbaar vervoer in Brussel».

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 5 m.
De vergadering wordt geopend te 14 u. 5 m.

CONGES — VERLOF

Mme Van Puymbroeck, MM. De Kerpel, Vanderborght, pour raisons de santé, et **Mme Panneels-Van Baelen**, empêchée, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: mevrouw Van Puymbroeck, de heren De Kerpel, Vanderborght, ziek, en mevrouw Panneels-Van Baelen, belet.

INTERPELLATIE VAN DE HEER PATAER TOT DE HEER COENS, MINISTER VAN ONDERWIJS, OVER «ZIJN VERANTWOORDELIJKHEID IN VERBAND MET HET IN STAND HOUDEN VAN HET VSO IN HET LICHT VAN DE INVOERING VAN EEN NIEUW EENHEIDSTYPE IN HET VRIJ ONDERWIJS»

INTERPELLATION DE M. PATAER A M. COENS, MINISTRE DE L'EDUCATION NATIONALE, SUR «SA RESPONSABILITE CONCERNANT LE MAINTIEN DE L'ESR A LA LUMIERE DE LA MISE EN PLACE D'UN TYPE UNIQUE NOUVEAU DANS L'ENSEIGNEMENT LIBRE»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Pataer tot de heer Coens, minister van Onderwijs, over «zijn verantwoordelijkheid in verband met het in stand houden van het VSO in het licht van de invoering van een nieuw eenheidstype in het vrij onderwijs».
Het woord is aan de interpellant.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, iedereen kan de aanleiding tot deze interpellatie vermoeden. Het is de beslissing van de Algemene Raad van het katholiek onderwijs van 17 januari jongstleden over het concept van een eenheidsstructuur en over de datum van 1 september 1988 als moment voor de gelijktijdige invoering van die structuur in

het aanvangsjaar van alle Nederlandstalige scholen van het katholiek secundair onderwijs.

Ik citeer een brief van monseigneur Daelemans die hij op 21 januari, enkele dagen na de fameuze beslissing, heeft geschreven aan de inrichtende machten van de vrije scholen. Een gedeelte uit die brief luidt: «Nu de Algemene Raad van het katholiek onderwijs een duidelijke beslissing heeft genomen, moet de zorg van het beleid en van de schoolgemeenschappen gericht worden op het waarmaken ervan. Het Nationaal Secretariaat van het katholiek onderwijs zal in de komende maanden in overleg moeten treden met de overheid om de goedkeuring van het project te verkrijgen en om alle nodige juridische en administratieve waarborgen te bereiken.

Over het karakter van dat eenheidstype wordt in de NSKO-nota van 19 januari jongstleden weinig twijfel gelaten vermits daarin te lezen staat dat «de betere elementen en componenten van de thans toegepaste structuren van type I en type II in één nieuw zinvol en functioneel geheel worden bijeengebracht».

Zo worden bijvoorbeeld de drie graden van type I overgenomen en worden van type II de vier onderwijsvormen overgenomen of behouden op het niveau van de tweede en de derde graad. Anderen beweren weliswaar dat deze voorstelling van zaken eerder een «façade» vormt om alles te laten zoals het is zodat de polarisatie in het vrije net verder zal woekeren.

Dit project heeft reeds heel wat reacties uitgelokt, niet in het minst in de andere onderwijsnetten gezien de onvermijdelijke weerslag ervan in alle onderwijsgeledingen. Er werden zelfs reeds alternatieve eenheidstypes voorgesteld. Ik verwijs onder meer naar het voorstel van de inrichters van het officieel gesubsidieerd onderwijs.

Ik voel er mij allerminst toe geroepen mijnheer de minister, die nieuwe modellen inhoudelijk en gedetailleerd te ontleden. Ik zal evenmin nieuwe alternatieven voorstellen. Ik wil mij grotendeels beperken tot beschouwingen over het politieke besluitvormingsproces in deze aangelegenheid en op de verantwoordelijkheid ter zake van de minister, maar ook van het Parlement. Als uitgangspunt neem ik een uitspraak die u, mijnheer

de minister, op 11 februari jongstleden aflegde in de openbare commissievergadering van de Kamer in antwoord op een interpellatie van kamerlid Baldewijns.

Ik denk dat het goed is aan uw woorden te herinneren, gelet op de meer beperkte publieke belangstelling voor de debatten in commissievergadering, al zijn ze dan openbaar. Mijnheer de minister, u hebt in de commissie verklaard dat het nieuwe eenheidstype van het vrij onderwijs als leidraad kan dienen om ook in het rijksonderwijs een eenheidstype te introduceren. Ik hoop dat ik uw woorden niet uit hun context licht, maar u zal toestaan dat ik het woord «introduceren» dik onderstreep. Misschien ging het om een lapsus, want in de uitzending Confrontatie op de BRT hebt u een meer genuanceerde verklaring afgelegd. Ik neem aan dat wij straks hierover enigszins opheldering zullen krijgen.

Een minister kan niet anders dan de wet toepassen. Hij moet zelfs de toepassing ervan verdedigen. Hij moet borg staan voor een correcte uitvoering van de wet. Dit geldt dus ook voor de basiswet van 19 juli 1971 die de invoering regelt van het vernieuwd secundair onderwijs. Met de wet van 1971 wilde men op korte termijn met het VSO een fundamentele pedagogische wijziging invoeren in het rijksonderwijs, evenals in het officieel gesubsidieerd onderwijs en geleidelijk in het katholiek onderwijs.

De wet van 1971 had als algemene doelstelling de ontwikkeling van de totale persoonlijkheid van de leerling na te streven en wilde de voortijdige of onaangepaste studiekeuze alsook een eenzijdige zogenoemde cognitieve kennis voorkomen. Niet alleen een louter pedagogische specialisatie en algemene vorming werden nagestreefd door een horizontaal gelaagde structuur, maar ook sociale democratisering van het onderwijs werd vooropgesteld via het doorbreken van de band tussen sociale afkomst en keuze van studierichting. Ook een betere individuele benadering van de leerling werd met deze wet bedoeld, evenals een betere sociale integratie door het invoeren van heterogene klassen in plaats van homogene.

Het lijkt mij belangrijk aan deze basisfilosofie van de wet van 1971 die nog altijd van kracht is, te herinneren. Ik ga er ook van uit dat wij samen deze basisfilosofie verder moeten respecteren.

De wet van 1971 bevat een tweede belangrijk element. De overheid, *in casu* de Koning, dus uzelf, mijnheer de minister, heeft de macht om, in de ruime zin van het woord, normen vast te stellen voor de verschillende netten waar het VSO wordt ingevoerd.

Een derde en essentieel element van de wet van 1971 betreft de verplichte procedure voor overleg. Het mag niet over het hoofd worden gezien, dat u voor het secundair onderwijs verplicht bent vooraf het advies in te winnen van de adviescommissies voor leerplannen die bevoegd zijn voor het gesubsidieerd onderwijs. De zogenoemde overleg- en verbeteringscommissies ingesteld bij artikel 10 van de wet zijn bovendien bevoegd voor alle netten. Deze commissies werd een belangrijke rol toebedeeld. Jammer genoeg moeten we vaststellen dat de activiteit van deze commissies van bij het begin op een zeer laag pitje stond. Het was de bedoeling van de wetgever, type I in alle netten en in alle structuren van het secundair onderwijs te veralgemenen. Tot zolang geen andere wet wordt goedgekeurd, is dit geldig. Dit blijkt trouwens uit de aanpak van deze materie door de «dirigenten» van het vrij confessioneel onderwijs.

In tegenstelling tot andere landen is er jammer genoeg geen coherente visie op het onderwijs van de overheid, ondanks de grote bevoegdheid die haar door de wet is toevertrouwd. Het overleg tussen de inrichters van onderwijs en de overheid beslaat dan ook telkens deelthema's.

Het Belgisch onderwijsbeleid wordt niet gekenmerkt door beleidsnota's waarbij door de hoofdverantwoordelijken van het onderwijsdepartement een gedachtenwisseling over het onderwijsbeleid wordt ingezet. Hieraan bestaat nochtans behoefte.

Noch de regeringsverklaringen en -akkoorden noch de begrotingsdebatten pretenderen een fundamenteel en vernieuwd beleid. Eerstgenoemde zijn de weergave van politieke afspraken tussen de coalitiepartners; laatstgenoemde heten de in feite achterhaalde rechtvaardiging te zijn van het te voeren beleid.

Stelselmatig worden bevoegdheden gedelegeerd aan de uitvoerende macht voor materies die voorheen door de wetgever werden geregeld. Dat heeft het voordeel van enige soepelheid, maar ook het nadeel dat de wetgever zichzelf een eerder beperkte opdracht heeft toebedeeld. Ik heb niet zo lang geleden in dat verband het voorbeeld aangehaald van het statuut van het personeel van het vrij onderwijs ten aanzien waarvan het Parlement te veel bevoegdheden heeft afgestaan.

In verband met het overleg, dat was ingeschreven in de wet van 1971, is het goed eraan te herinneren dat er een evolutie is. In het Schoolpact en in de Schoolpactwet is er sprake van een noodzakelijke confrontatie van standpunten en meningen tussen de vertegenwoordigers van de verschillende netten. In de basiswet van het vernieuwd secundair onderwijs van 1971 werd het woord «overleg» ingevoerd. Dit is een belangrijke evolutie in de betrokkenheid van de verschillende netten. Het mank lopen of het niet-bestaan van overleg ligt mede aan de basis van het gesukkel waarin het VSO is terechtgekomen.

Hoe groeide het VSO in het vrij onderwijs? Ik ben verplicht kort te verwijzen naar de geschiedenis omdat van een belangrijke verklaring kan zijn voor de situatie waarin het betrokken net is terechtgekomen en voor de manier waarop het uit deze situatie pogt te geraken.

Vanaf de eerste experimentele fase werd een proces van verdaging op gang gebracht. Daarvoor golden steeds een zelfde soort argumenten: iedere fase in het opstellen van een ontwerp-tekst moest worden gevolgd door overleg en raadpleging. Daaruit kwam zelden of nooit een eensgezinde consensus, wel een verharding van de «tegenkracht», die van bij het begin aanwezig was. Het beleid was verdeeld. Vaak werden door de ene beleidsinstantie uitspraken gedaan die door een andere werden gerelativeerd. Uitstel van de beslissing was dan vaak de enig haalbare politiek.

In tegenstelling tot het vrij onderwijs in Wallonië en het rijksonderwijs in het hele land heeft het Vlaams katholiek onderwijs sterk geleden onder de besluiteloosheid. Daarvoor kan wellicht een excuus worden aangebracht. Onderwijsveranderingen zijn inderdaad een complexe aan gelegenheid omdat er zoveel betrokkenen zijn. Er is niet alleen de jeugd, de jongeren, de ouders, er zijn ook de leerkrachten die terecht op hun rechten staan. Onderwijs is ook een inhoudelijk gegeven. Er horen uiteraard structuren bij, maar zij komen niet op de eerste plaats. De structuur is een hulpmiddel om de inhouden te realiseren. Er moet worden gestreefd naar duidelijkheid zonder dubbelzinnigheid, geformuleerd in een heldere en doorzichtige taal die dubbelzinnigheid uitsluit. Er is duidelijkheid nodig inzake verantwoording, bedoelingen en middelen, en uiteraard ook voor het personeel met betrekking tot de toekomst. Ik geloof dat ik de waarheid geen geweld aandoe als ik beweer dat inzake duidelijkheid de groei van dat VSO ons hier en daar parten heeft gespeeld.

Ik mag hier misschien wel even CEPES commentariëren, de studiedienst van een belangrijke partij, die in zijn publikaties — het is goed daaraan even te herinneren — duidelijk heeft gesteld, dat het de bedoeling was de structuur van het VSO ook in het vrije net in te voeren.

Ik sta ook even stil bij het feit dat er in de beginfase van het VSO, in het vrij onderwijs een duidelijke vaste vernieuwingswil aanwezig was. Ik citeer in dit verband de heer Duyver, een beleidsman van het middelbaar normaal onderwijs van het NSKO, die niet zo lang geleden het volgende schreef: «De Algemene Raad van het katholiek onderwijs heeft zich onder bepaalde voorwaarden, en mits zekere correcties, achter die vernieuwing geplaatst. Hij heeft de inrichtende machten van de katholieke scholen met aandrang uitgenodigd op vrijwillige basis daaraan mee te werken.» Dat was de bedoeling, maar er is blijkbaar met de bedoelingen iets misgelopen. Er is sprake van politieke traagheid.

In de wet van 1971 was er immers sprake van een overleg- en verbeteringscommissie — ik heb daarop gewezen — die zou advies uitbrengen inzake aangelegenheden met betrekking tot het secundair onderwijs, en dit binnen zes maanden. Toen de commissie niet werd geïnstalleerd, viel ook de tijdsdruk weg. Aandringen om de uitvoering van die wet te realiseren leverde niets op. Het resultaat was dan ook vertraging en zelfs instabiliteit.

In 1975 kwam er een belangrijke standpuntbepaling van het Nationaal Secretariaat van het katholiek onderwijs waarin werd gesteld dat het VSO, zoals het tot op heden in het katholiek onderwijs werd toegepast, ernstige kansen biedt tot optimale ontplooiing van elke leerling. Toen kwam er een zin die misschien het begin inluidde van een koerswijziging: «Thans menen datzelfde NSKO en de verbonden hun vertrouwen in het VSO te mogen bevestigen, ook als er in de openbare opinie en in bepaalde onderwijsmilieus bepaalde aarzelingen aan het licht treden. Het woord «aarzelingen» doet hier zijn intrede in 1975. Sindsdien is het niet meer uit het jargon van de onderwijsmensen weggeraakt.

De grote aarzeling heeft een weg gezocht en gevonden en heeft tenslotte aanleiding gegeven tot de creatie van het zogenoemde eenheidstype. Het resultaat van het bestendig verweer dat tegen de vernieuwingstendens werd georganiseerd, verweer dat eigen congressen organiseerde, eigen

publikaties uitgaaf, was, dat de verdedigers van het VSO in arren moede veel energie in een eigen verweer dienden te steken, energie die ze liever hadden besteed aan de verdere uitbouw en verfijning van het VSO.

Ik geef u een voorbeeld van de doodoeners en vooroordelen die zij hebben moeten ondergaan. Als zij zegden geen competitieve school te wensen, antwoordden de tegenstrevers dat zij de leerlingen eigenlijk niet willen doen werken. Als de VSO-mensen spraken van een kindgerichte school, was de repliek dat zij geen eisen meer stelden. Als werd gezegd dat zij een sociaal-voelende school wensten, werd dit uitgelegd alsof zij geen zorg meer wilden besteden aan de verstandigsten. Op die manier is de fameuze polarisatie ontstaan.

De leerkrachten beseffen dat de zogeheten comprehensieve school een ideaal is waarvoor zware offers dienen te worden gebracht. Zij weten dat de selectieve competitieschool veel eenvoudiger werkt, dat er bovendien een grotere homogeniteit en een eenvoudiger methodiek bij te pas komt. In het comprehensief systeem moet de leraar werken met binnenklasdifferentiatie, hij moet inhaallessen opbouwen en allerlei toetsvormen organiseren. Er wordt van hem verwacht aan remediëring te doen van de basisleerstof en tegelijkertijd verder te gaan met de uitdieningsleerstof. Hij weet dat hij daartoe aan permanente evaluatie moet doen en moet werken met andere symbolen van rapportering, wat heel wat weerstand opwekt bij ouders en leerlingen. Hij moet kunnen optornen tegen de verhullende decimale symboliek, de percenten, de totalen, de ranglijsten uit de competitieschool die bij de ouders zo bekend zijn en daardoor ook zo herkenbaar. Dit alles doet hij omdat hij weet dat de onderwijsvernieuwing dit van hem vraagt. Als dan bovendien nog klas- of schooloverstijgende afspraken moeten worden gemaakt, trekt hij naar de regionale vakvergaderingen of naar één van de vele klasseraden om zijn eigen tempo en niveau te toetsen aan die van zijn collega's, om na te gaan of dezelfde doelstellingen werden gehaald en of dezelfde waarborgen aan ouders en kinderen worden gegeven.

Hoewel hij veel vreugde en rijkdom uit de samenwerking puurt, groeit soms ook onzekerheid en deze is alsmatig gegroeid in de mate dat hij moest ervaren hoe hij in zijn pogen werd tegengewerkt. Van 1984 af is men dan begonnen te zoeken naar een soort eenheidstype vanuit de vaststelling dat de voortschrijdende vernieuwing in de zin van het VSO, is gaan stokken blijkbaar omdat anderen stokken in de wielen staken. De aanvankelijke uitbreiding van het systeem is stilgevallen om niet te zeggen achteruitgegaan. We kunnen dan ook spreken van een werkelijke crisis van het VSO waarbij degenen die op vinkenslag lagen om het af te breken, er in hun vuistje om lachten.

De term «eenheidstype» is dan gebruikt als een soort toverterm die de verscheurdheid in het vrij onderwijs moest doen vergeten. Ik vraag me af in welke mate een term werkelijk een oplossing kan betekenen om die crisis op te lossen.

Volgens mij hebben politieke krachten een bepaalde invloed gehad en deze evolutie in de hand gewerkt. Als de minister het mij toestaat, citeer ik wat hij gezegd heeft tijdens een interview in *Brandpunt* in 1982: «Wij kunnen niet volhouden dat er twee types naast elkaar blijven bestaan. Er moet een algemene vernieuwing komen die finaal moet leiden tot één structuur, maar ik heb mij nooit uitgesproken over het tijdstip waarop dit moet zijn gerealiseerd. Maar het moet er komen. Sommige mensen of groeperingen hopen nog steeds op de afschaffing van het VSO. Dat is natuurlijk onzin, men make zich geen illusies: er is geen weg terug.» Dat was in 1982.

In 1971 werd een wet aanvaard waarbij een nieuwe structuur voor het voortgezet onderwijs werd bepaald. Op basis daarvan werden een aantal scholen gemobiliseerd om in deze vastgelegde strategie proef te draaien. Er werd een reusachtige inzet ontplooid met aanvankelijk een minimaal begeleidingspotentieel, dat daarna geleidelijk en op basis van het aantal toetredingen werd uitgebreid, zij het met mondjesmaat. Tot hier was er dus niets aan de hand. Men volgde een volkomen logische opzet om tot een nieuwe onderwijsstructuur te komen.

Hoe is het dan toch fout kunnen gaan? De start zelf was reeds gekenmerkt door een ernstige beleidsfout. Er was geen enkel zicht op timing of planning. Terwijl het eerste jaar reeds bezig was, werd er gewerkt aan een lessenrooster voor het tweede jaar. Dit was een uitermate zware opgave voor de eerste generatie van experimenteerscholen. Het neveneffect was dan ook dat er vaak overhaaste leerplannen werden uitgewerkt door commissies die *ad vitam* waren samengesteld en in de eerste fase weinig blijk gaven van inzicht in de vernieuwingsdoelstellingen.

Tegelijkertijd bleef de administratie het nieuwe onderwijs beheren op grootmoeders wijze, met een reglementering die geheel op de oude structuur was gebaseerd. Wie administratie zegt, zegt uiteraard ook ministeriële verantwoordelijkheid. Het betreft hier natuurlijk de collectieve verantwoordelijkheid van de verschillende ministers die elkaar op het departement van Onderwijs hebben opgevolgd.

Er was nog een andere factor; de verdeeldheid in de beleidskringen van de Guimardstraat kwam immers meer en meer tot uiting. Het centraal beleid van het katholiek onderwijs heeft geen enkele poging gedaan om deze tegenstellingen te bespreken, zo niet op te lossen. Men heeft de situatie laten verrotten, zonder ervan bewust te zijn dat de bom vroeg of laat moest barsten. Het was geen uitzondering dat hooggeplaatste personen uit het katholiek onderwijs, zoals inspecteurs en soortgelijken, al dan niet openlijk steun verleenden aan een beweging die tegen het VSO gericht was.

De uitstelstrategie van de hooggeplaatste tegenstanders van de wettelijke structuur van 1971 heeft dan in zekere mate een bondgenoot gekregen uit eerder onverwachte hoek. Toen u, mijnheer de minister, in 1981 minister van Onderwijs werd, was de vreugde in het vrij onderwijs groot, vermits zij een minister hadden uit hun achterban. Voor de VSO-scholen was u echter een eerder vreemd geschenk. Ondanks de vele goede dingen die u blijkbaar voor het vrij onderwijs verwezenlijkt hebt, zal u toch niet de geschiedenis ingaan als de minister die de wet van 1971 verder liet toepassen. U stond onmiddellijk onder invloed van de anti-krachten van het type I, die vrijwel alleen nog in de rangen van het vrij onderwijs te vinden waren. Hoewel het om een minderheid ging, waren het toch vaak hooggeplaatste beleidsmensen uit het vrij onderwijs, die gemakkelijk toegang hadden tot u. Ook bepaalde politici uit het katholieke kamp werden door dezelfde mensen ertoe aangespoord druk uit te oefenen op u. Tegelijkertijd moest u rekening houden met de «tweesporigheid», zelfs in uw eigen kiesarrondissement. Dit alles leidde ertoe dat ook u zich dubbelzinning bent gaan opstellen.

Na een tijdje schipperen en complimentjes geven zowel aan scholen van het type I als van het type II, vaak ter gelegenheid van een viering van een 100-jarig bestaan, vond u de juiste uitdrukking om geen standpunt te moeten innemen. De scholen moesten voortaan zelf beslissen om de wet toe te passen, maar u zou het niet opleggen. Op dat ogenblik kreeg een ieder die iets tegen het VSO had opnieuw de wind in de zeilen. De VSO-scholen waren verbijsterd. Waartoe diende een wet die nooit zou worden uitgevoerd? Intussen bestonden er reeds meer dan tien jaar VSO-scholen. Via de VSO-coördinatoren was er in die tijd reeds indrukwekkend materiaal verzameld om het VSO bij te sturen. Jaar na jaar werden er trouwens bijsturingen uitgevoerd. Zoals ik in mijn historisch overzicht heb pogen aan te tonen, slaagden de reeds eerder vernoemde instanties uit het vrij onderwijs er bij die gelegenheid geregeld in flinke stappen achteruit te doen.

De pedagogen konden wel overtuigen en meer dan de helft van de Nederlandstalige scholen is naar het vernieuwd onderwijs overgestapt. De pedagogen konden echter niet bewijzen en de andere helft is uit de vernieuwing gebleven. Dit is een samenvatting van de situatie zoals die beschreven werd door een directeur van een succesrijke VSO-school uit het Antwerpse.

Het bewijs moest worden geleverd en het bewijs zou slechts kracht hebben als het de meetbare criteria van het onderwijssucces had kunnen aanvoeren, zoals economische produkten slechts door hun prijs en productiecijfers worden vergeleken. Als uit de economische meetbaarheden het bewijs voor een VSO had moeten komen, dan was men beter nooit aan het experiment begonnen. De competitieschool biedt dit: percentages, plaatsaanduidingen, erelijsten met succesbeleving aan de universiteiten. De onderwijsvernieuwing moet met andere dingen haar bestaan bewijzen: creativiteit, soepelheid, verbaliteit, sociale zin, verantwoordelijkheidszin, groepswork, individuele ontplooiing. Men was er in 1970 aan begonnen maar men heeft het niet kunnen voortzetten.

De motieven voor het VSO lagen niet alleen in het socialiserende vlak. Het was niet alleen bedoeld om via het onderwijs een sociale hefboom in beweging te brengen. Men zag en voelde toen aan alle kanten een grondige kritiek op het categoriale systeem. Men zag dat er onrecht werd gepleegd op de kansarme jonge mens, dat men geen mensen afleverde die tot bijscholing geschikt waren of aanpasbare en aangepaste kwaliteiten oprichtten, dat men vaak erg levens- en wereldvreemde mensen vormde.

Wij vrezen, en vele leerkrachten met ons, dat na de ervaringen van de voorbije vijftien jaar de bereidheid voor het permanente vernieuwingswerk zal verschrompelen. Indien het NSKO een eenheidstype maakt dat als een louter compromis zal werken en waarin het oude categoriale

systeem zich stiekem zal innestelen en ontpoppen, dan zal dit een trauma verwekken in de ziel van vele goedmenende VSO-mensen die met hart en ziel achter de idealen hebben gestaan en nog staan. Wij vrezen dan dat dit trauma ook in verbittering kan overslaan.

Het NSKO en de minister moeten beseffen dat ze nu een onderwijsprofiel moeten uittekenen voor meerdere generaties, een onderwijs dat een stuk in de eenentwintigste eeuw reikt en dat niet zo vlug meer « vernieuwd » zal kunnen worden. Indien het compromis niet meer dan een compromis is, dan zal de herinnering aan de onderwijsvernieuwing 1971-1986, zo lang die hangen blijft, geen nieuwe generatie van enthousiaste onderwijsvernieuwers meer mogelijk maken.

Tot slot van dit betoog nog dit: ik ben ervan overtuigd dat het uw allereerste opdracht is, mijnheer de minister, niet alleen in te staan voor het doen respecteren van de basiswetgeving van 1971 maar dat het toekomstgericht uw plicht is en uw opdracht, de leerkrachten te bemoeiigen in plaats van te ontmoedigen, duidelijkheid te scheppen waar verwarring bestaat, overleg te creëren waar concurrentie en tegenkanting woedt en vooral eenheid te brengen waar verdeeldheid bestaat.

De Voorzitter — Het woord is aan minister Coens.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Mijnheer de Voorzitter, vanuit mijn parlementair gevoel en mijn parlementaire ervaring kan ik niet anders dan waardering opbrengen voor het thema van deze interpellatie.

Ik begrijp dat men naar aanleiding van de beslissing van 19 januari jongstleden van de Algemene Raad voor het katholiek onderwijs met betrekking tot het invoeren van een eenheidsstructuur in het Nederlandstalig katholiek onderwijs in België van september 1988 af, een aantal vragen wenst te stellen. Deze beslissing heeft reeds aanleiding gegeven tot tal van commentaren. De interpellant heeft dit feit gebruikt om — dat is zijn goed recht — zijn geloofsbelijdenis in het VSO naar voren te brengen en de geschiedenis daaromtrent te maken. Het is echter evident dat deze geschiedenis uiteraard niet volledig is, hoe uitvoerig zijn betoog ook was. Hij heeft niet altijd even objectief geoordeeld inzake mijn rol in deze geschiedenis. Dat is echter geen kritiek. Ik meen dat de objectiviteit maar kan groeien door woord en wederwoord. Ik vind dus dat hij terecht deze kwestie in het Parlement te berde heeft gebracht.

Ik wil antwoorden in vijf punten. Vermits elk woord een betekenis heeft zal ik mij houden aan de tekst die ik vooraf heb opgesteld.

Ten eerste, de heer Pataer stelt ten onrechte dat de wetgever met de wet van 19 juli 1971 bedoeld heeft, een uniform VSO in alle scholen van het land in te voeren. Deze bedoeling is niet uitgedrukt in die wet. De *Parlementaire Handelingen* leren ons dat, aangenomen dat die bedoeling wel aanwezig is geweest, de wetgever ze niet heeft bekrachtigd. Ik kan met u de wetten lezen. In de memorie van toelichting staat immers dat « de regels met betrekking tot de structuren niet verplicht gemeenschappelijk mogen zijn voor de onderwijsvormen ingericht of gesubsidieerd door het Rijk ».

In de loop van de parlementaire bespreking is trouwens een artikel 11, waarbij de veralgemening van de nieuwe structuur in het vooruitzicht werd gesteld op een datum door de wetgever te bepalen, uit het ontwerp gelicht. De gezaghebbende senator Houben verklaarde in de bespreking van de wet in de Senaat daarover het volgende: « Men heeft nooit gewild dat alle scholen dezelfde structuren moeten hebben. Nooit heeft men dat bij het Schoolpact gewild. » Dat is het eerste wat ik in uw voorgeschiedenis wens aan te vullen, mijnheer Pataer.

Ten tweede, de bewering dat de VSO-fundamenten in die eenheidsstructuur, zoals vooropgezet door het Nederlandstalig katholiek onderwijs, zullen verloren gaan is mijns inziens niet noodzakelijk gegrond. In de nieuwe structuur kunnen naar mijn aanvoelen de goede verworvenheden van gelijke kansen voor alle leerlingen, leerlinggericht onderwijs, uitstel van studiekeuze, soepele en positieve oriëntering van de leerlingen, bruggen tussen de studierichtingen, integratie van studievorming enzovoorts, effectief worden gerealiseerd. Een aanduiding voor het feit dat de eenheidsstructuur van het vrij onderwijs, de VSO-principes niet verloochent is, dat de lessentabellen van het vernieuwd beroepssecundair onderwijs van type I er integraal zijn in opgenomen. Bijkomend kan ik verklaren dat uit de reacties aan de basis ten aanzien van dit voorstel er blijkbaar enige moeite is bij een aantal type II-scholen en veel minder of niet bij de type I-scholen. Dat is ook een vaststelling die ik mij veroorloof te maken.

Ik constateer tevens dat de voorgestelde nieuwe structuur de indeling in drie graden van twee jaar overneemt. Het eerste jaarprogramma bepaalt dat al bij al dit programma voor een belangrijk deel gemeenschappelijk is.

U zult ondertussen kennis hebben genomen van het standpunt ter zake van het officieel gesubsidieerd onderwijs.

De bewering van de heer Pataer dat de eenheidsstructuur slechts een façade is waarachter iedere school gewoon verder onderwijs zal verstrekken zoals dat nu gebeurt, laat ik uiteraard voor zijn rekening. Ik ben minder pessimistisch dan de heer Pataer. Als deze eenheidsstructuur slaagt, zal er een einde zijn gemaakt aan een ongezonde polarisatie tussen twee onderwijstypes in het vrij onderwijs. Mijnheer Pataer, u hebt zelf uw interpellatie besloten met een oproep tot de minister om eenheid te brengen. Ik kan mij in de initiatieven ten gunste van deze eenheidsstructuur dus alleen maar verheugen.

Ten vierde, het VSO of type 1 werd in 1975 algemeen ingevoerd in het Vlaamse rijksonderwijs. Daar bestaat dus geen polarisatie zoals in het vrij onderwijs. Dat neemt niet weg dat ook in het rijksonderwijs stemmen opgaan voor een zekere bijsturing. Daaromtrent zijn er niet alleen aanduidingen, maar ook concrete voorstellen. Ik constateer ook dat er een aantal netoverschrijdende contacten zijn om de structuur van het secundair onderwijs te bespreken. Het is in dit licht dat mijn verklaring in openbare vergadering van 11 februari jongstleden moet worden begrepen. Ik vind het op zich een goede zaak dat de netten, op welk niveau ook, met elkaar over deze belangrijke kwestie overleggen. Dat kan niet genoeg gebeuren. Dat is zeer belangrijk en positief.

Ik herhaal en bevestig hier wat ik reeds bij andere gelegenheden heb gezegd, namelijk dat ik het rijksonderwijs niet wil opzadelen met nieuwe fundamentele pedagogische hervormingen zoals mijn geachte voorgangers dat in de jaren 70 hebben gedaan. Er is trouwens geen reden om een eenheidsstructuur in te voeren in het rijksonderwijs omdat daar, zoals ik reeds zei, geen twee types naast elkaar bestaan. Wel ben ik bereid tot een aantal kleine bijsturingen indien uit het overleg blijkt dat deze door de basis worden gevraagd en dat deze vraag in voldoende mate wordt gedragen.

Ten vijfde, ik reken het ook tot mijn plicht binnen de bevoegdheid van de voorlopige bestuurscommissie een werkgroep secundair rijksonderwijs op te richten en deze te belasten met een onderzoek naar de wenselijkheid van een eventuele bijsturing van type 1. In alle discretie vinden diverse vergaderingen plaats met representatieve groepen uit het eigen onderwijs. De informele netoverschrijdende contacten zullen op een bepaald moment de plaats moeten ruimen voor netoverschrijdende formele contacten bijvoorbeeld via de overleg- en verbeteringscommissie. Daarbij zijn alleen de inrichtende machten betrokken. Daarom zal ongetwijfeld daarna ruimer overleg moeten plaatsvinden in de zogenaamde educatieve gemeenschap waarbij alle partners betrokken zijn.

Wij vervullen hier onze taak, een delicate en moeilijke taak. Wij willen allereerst de onderwijswereld zelf laten spreken en haar standpunten laten formuleren. Eenmaal dat alle visies gekend zijn, zullen wij trachten de grootst mogelijke convergentie te bereiken en zullen wij een kader uitwerken waarbinnen het een en het ander mogelijk is. Zoals ik reeds zei, is dit een moeilijke opdracht. Zij heeft betrekking op een fundamenteel pedagogisch probleem en is niet direct partijpolitiek relevant. Gelukkig maar.

Het gaat echter wel om een groot maatschappelijk belang en dus is het toch ook een politiek belang, want in de brede zin van het woord heeft politiek betrekking op de grote maatschappelijke vraagstukken en oriënteringen. Ik vind het ook normaal dat wij deze kwesties bespreken in het Parlement, in de commissie, zowel als in de openbare vergadering. Ik ben daartoe, zoals u weet, steeds bereid.

Vanuit zijn antennefunctie vangt het Parlement bepaalde dingen op en brengt die naar voren. Het is evident dat wij, beleidsverantwoordelijken, die deel uitmaken van de uitvoerende macht, daarop inspelen. Het Parlement heeft een controlefunctie ten opzichte van wat de uitvoerende macht doet en heeft uiteraard het recht om vragen te stellen betreffende haar optreden.

Ik heb getracht kort en zakelijk te antwoorden. Wij zouden over deze problematiek nog veel kunnen zeggen, maar ik ben ervan overtuigd dat wij nog de gelegenheid zullen hebben om daarop verder in te gaan. Wij zijn immers allen betrokken bij dit proces van enorm groot belang. Het gaat immers om de toekomst en de structuur van het secundair onderwijs dat nu, in het kader van de verlenging van de leerplicht tot achttien jaar,

mede ook basisonderwijs is geworden voor iedereen. Het gaat ons dus allen aan en het is van uitzonderlijke betekenis.

Ik heb getracht de lijnen te geven die wij volgen om deze problematiek de best mogelijke oplossing te geven. Wij zullen het proces moeten versterken om een grotere convergentie te bereiken voor het creëren van een kader waarbinnen de direct betrokkenen, namelijk de schoolgemeenschappen, hun verantwoordelijkheid ten volle op zich kunnen nemen, rekening houdend met wat men algemeen maatschappelijk als de te volgen lijnen vooropstelt. Ik ben graag bereid daarop terug te komen hetzij in de openbare vergadering, hetzij in de commissie.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, de minister heeft mij op één punt in elk geval op mijn honger gelaten. Daarop wou ik nog even terugkomen.

U heeft onder meer gezegd, mijnheer de minister, dat u zich nog in de fase bevindt van de vaststelling. U registreert wat gebeurt, u neemt kennis van de voorstellen van eenheidsstatuut en u verheugt zich over het feit dat er netoverschrijdende contacten plaatsvinden. U vindt vooral dat de onderwijswereld zich zelf eerst moet uitspreken in al haar geledingen. Dan zal u als minister daaruit uw conclusies trekken.

Dit lijkt op het eerste gezicht vrij logisch, maar het is toch bevreemdend dat u het zo passief voorstelt. Ik meen, en dat was de grondtoon van mijn betoog, dat het de opdracht is van de minister van Onderwijs duidelijke initiatieven te nemen om de eenheid in het onderwijs te bevorderen.

Als minister — ik ben het weliswaar niet — zou ik mij gestoord voelen door de eenvoudige mededeling — het klinkt eenvoudig, maar het is het niet — van het Nationaal Secretariaat van het katholiek onderwijs: « Wij hebben beslist dat dit het type zal zijn en wij zullen overleg plegen met de overheid. » Dat zou er dan nog aan ontbreken!

Uiteraard moet met de overheid overleg worden gepleegd omdat de overheid de middelen ter beschikking moet stellen. Het komt voor velen over alsof de hoogste instantie van het betrokken net een houding « te nemen of te laten » aanneemt.

Het behoort tot de beleidsverantwoordelijkheid van de minister duidelijk te maken dat het overleg bepalend is voor het beleid en dat dit overleg moet gebeuren tussen alle netten, zonder een « dictaat » van een bepaald net.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Coens.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Mijnheer de Voorzitter, ten eerste, wij nemen onze verantwoordelijkheid van inrichtende macht van het rijksonderwijs op ons door in het eigen net overleg te plegen. Dat overleg zal binnenkort worden afgerond.

Ten tweede, wij dragen de verantwoordelijkheid om alle betrokken partners samen te brengen in de diverse overleginstanties. Dat kan pas wanneer deze zich elk apart ten volle hebben uitgesproken.

Ten derde, ik wens erop te wijzen dat wij uitgaan — en dit bleek ook uit mijn antwoord — van de wetgeving van 1971, die wij wensen te respecteren. Via de uitvoeringsbesluiten moet eventueel een aanpassing gebeuren.

Wij moeten ook respect hebben voor de pedagogische vrijheid. Men kan een dergelijk belangrijk principe niet op de helling plaatsen, wat echter niet wil zeggen dat deze vrijheid totaal en absoluut is. Ook het katholiek onderwijs zal concrete voorstellen ter goedkeuring aan de minister van Onderwijs moeten voorleggen. Wat het tot hertoe heeft beslist, is een globaal plan van de top dat nog niet volledig is uitgewerkt.

Ik denk aan de tweede en aan de derde graad. Nu gebeurt de consultatie van de basis, wat ongetwijfeld nog enige tijd zal vergen.

De minister speelt zijn rol zoals het hoort en zonder te forceren. Dit is de enige goede weg. De andere weg is die van opleggen en dirigeren. Daarvoor hebben wij niet gekozen. Wij hebben gekozen voor overleg over zo een belangrijke materie als de toekomst van het onderwijs.

De Voorzitter. — Tot besluit van deze interpellatie heb ik twee moties ontvangen.

De eerste, ingediend door de heren Verschuere en Knuts luidt:

« De Senaat,

Gehoord de interpellatie van de heer Pataer tot minister Coens over het eenheidstype in het katholiek secundair onderwijs en het antwoord van de minister,

Verzoekt de minister van Onderwijs een overleg te organiseren om te streven naar een eenheidsstructuur voor het secundair onderwijs in alle netten,

Vraagt met klem dat de basisdoelstellingen van het VSO in alle netten zouden worden gevrijwaard. »

De tweede, ingediend door de heren Langendries, Jozef Van Eetvelt en Glibert luidt:

« De Senaat,

Gehoord de interpellatie van de heer Pataer en het antwoord van de minister,

Gaat over tot de orde van de dag. »

« Le Sénat,

Ayant entendu l'interpellation de M. Pataer et la réponse du ministre, Passe à l'ordre du jour. »

Wij stemmen later over de eenvoudige motie, die de voorrang heeft.

Nous procéderons ultérieurement au vote sur la motion pure et simple, qui bénéficie de la priorité.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

INTERPELLATIE VAN DE HEER A. GEENS TOT DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER «DE TEWERKSTELLINGSPOLITIEK VAN DE REGERING»

INTERPELLATION DE M. A. GEENS AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR «LA POLITIQUE DU GOUVERNEMENT EN MATIERE D'EMPLOI»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer André Geens tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over «de tewerkstellingspolitiek van de regering».

Het woord is aan de interpellant.

De heer A. Geens. — Mijnheer de Voorzitter, ik hoop dat de minister vandaag wel zo vriendelijk zal willen zijn om op de gestelde vragen te antwoorden. Ter informatie wil ik nog mededelen, mijnheer de Voorzitter, dat de suggestie die u vorige keer hebt gedaan, namelijk dat de minister mij een diner zou aanbieden, geen gevolg heeft gekregen. Ik had daarop positief gereageerd, maar ik wacht nog altijd op een uitnodiging van de minister.

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — L'austérité!

De heer A. Geens. — Het mag een eenvoudig diner zijn, mijnheer de minister; ik ben niet gulzig! (Gelach.)

Alle gekheid op een stokje. Als wij hier vandaag terug op de tribune staan, nadat wij de minister over hetzelfde onderwerp, hebben geïnterpeleerd op 13 november 1986, zijn daar verschillende redenen voor.

Ten eerste, precies twee dagen na onze interpellatie op 13 november werd het tienpuntenplan van de regering officieel bekendgemaakt.

Ten tweede, is er de nieuwe stijging van de werkloosheid. Wanneer wij de evolutie nagaan van de werkloosheid in 1986, zien wij enkele belangrijke fluctuaties. Er is een stijging in het begin van het jaar zoals ook reeds vorige jaren merkbaar was, er is een piek in juli en een andere piek in oktober. Trouwens de piek in oktober was precies de aanleiding voor het tienpuntenplan van de regering. Op het ogenblik zijn er 526 000

uitkeringsgerechtigde werklozen, want in januari 1987 werd opnieuw een belangrijke piek vastgesteld.

Als wij de evolutie van de jongste jaren nagaan, dan stellen wij vast dat het probleem van de werkloosheid zich in zijn volle omvang heeft ontwikkeld na de oliecrisis en begonnen is in 1975. Merkwaardig is dat sinds het aantreden van de huidige coalitie de werkloosheid is gestegen met 200 000 eenheden. Nochtans had de regering de bestrijding van de werkloosheid prioritaire gemaakt.

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Je vous réponds que ce n'est pas exact.

De heer A. Geens. — Mijnheer de minister, antwoordt u maar dat het niet waar is, alle statistieken bewijzen dat het wel waar is.

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Ce n'est pas vrai. Il est aussi simple pour moi de vous dire cela que pour vous d'affirmer le contraire.

De heer A. Geens. — Dat is eenvoudig, maar het is geen antwoord. De cijfers zijn wat zij zijn, zij liegen niet, mijnheer de minister. Hoeveel het er ook zijn, u zult niet ontkennen dat er een gevoelige stijging is. Als u dan valt over de cijfers omdat zij pijn doen, laten wij dan zeggen dat sinds het aantreden van de regering-Martens V, en dit niettegenstaande deze en de vorige regering de bestrijding van de werkloosheid hoog in hun vaandel hadden geschreven, de werkloosheid aanzienlijk is toegenomen.

Trouwens wij zijn niet de enigen die zich over dit probleem bezorgd maken. Uw collega en partijgenoot, minister Maystadt, heeft in verband met de werkloosheid duidelijk gezegd dat indien de cijfers op hetzelfde niveau blijven als vandaag, er dan dringend behoefte is aan een herziening van de politieke opties.

Daarbij stellen wij vast dat deze stijging van de werkloosheid precies komt op het ogenblik waarop de Nationale Bank haar jaarverslag publiceert waarin ze op verdoken wijze kritiek uitbrengt op het globale regeringsbeleid, enerzijds, en op de tewerkstellingspolitiek, anderzijds, en waaruit duidelijk blijkt dat de inkomens van de ondernemingen zeer gevoelig zijn gestegen, met name met 34 pct., terwijl de tewerkstelling niet is geëvalueerd zoals verwacht, zomin als de investeringen trouwens. Dit laatste is echter niet het onderwerp vandaag.

Bij deze evolutie moet men rekening houden met een aantal andere factoren die ik bondig in herinnering breng. Ik wil het niet hebben over al wat op statistisch vlak is gebeurd; dit hebben wij in het verleden reeds gedaan. Belangrijk is dat er 10 000 zelfstandigen zijn bijgekomen mede dank zij de maatregelen van de regering, de lening van 500 000 frank bij de Nationale Kas voor beroepskrediet. Ik vind dit positief al zullen wij in de toekomst nauwlettend moeten volgen of de resultaten hiervan duurzaam zijn wat de tewerkstelling betreft.

Ik hoop het, alleen al omdat 10 000 mensen op die manier zijn kunnen ontsnappen aan de werkloosheid.

Mijn tweede vaststelling is belangrijker wat de evolutie van de statistische gegevens betreft. Ik merk namelijk op dat 140 000 mensen een deeltijdse baan hebben aangenomen om aan de werkloosheid te ontsnappen. Het principe is positief en kon een grote weerklink krijgen door de statutaire verbetering van de deeltijdse arbeid die de regering heeft ingevoerd. Ik vermeld dit echter om aan te tonen dat de regering enige bescheidenheid zou sieren wanneer ze uitpakt met haar zegebulletins die aantonen dat de tewerkstelling is toegenomen. Ik ga akkoord dat 140 000 deeltijdse banen beter zijn dan geen en ik ben het er ook mee eens dat een aantal van deze mensen de voorkeur geeft aan deeltijds werk. Wanneer men echter op die basis beweert dat de tewerkstelling is toegenomen, is dit wel juist in absolute eenheden, maar onjuist wat het aantal arbeidsuren betreft.

Niettegenstaande alle regeringsmaatregelen stagneert het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen sinds geruime tijd op een peil van rond 500 000. Met betrekking tot de maatregelen van het Sint-Annaplan zegt zowel de Nationale Bank als de andere bankinstellingen die daarover een studie hebben gepubliceerd, dat de gevolgen van deze beslissingen negatief zijn voor de tewerkstelling en dat ze een aantal arbeidsplaatsen zullen kosten. Ik kom daarop terug.

Merkwaardiger is de evolutie van de politiek die de minister en de regering voeren inzake de opslorping van de werkloosheid.

Als ik de statistieken goed kan lezen — ik meen dat ik dat nog kan — dan zijn er volgens de jongste cijfers die ik in mijn bezit heb in vergelijking met verleden jaar, 4 000 BTK-ers minder, 2 000 DAC-ers meer, 9 000 tewerkgestelde werklozen minder en 4 000 deeltijdse stagiairs minder. Wat de andere vormen betreft zoals de voltijdse stagiairs, de halftijdse DAC-ers enzovoort, bleven de cijfers ongeveer gelijk, daarom heb ik ze niet vermeld. Zo kom ik tot een globaal cijfer van 13 000 voltijdse arbeidsplaatsen minder in de opslorplingsprogramma's in één jaar tijd. Ik reken de 4 000 deeltijdse stagiairs voor de helft.

Het is toch wel eigenaardig dat het zo ver is gekomen, terwijl het probleem in alle openheid door de publieke opinie en door alle betrokkenen wordt gesteld.

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Quelle est votre date de référence, monsieur Geens?

De heer A. Geens. — De laatste cijfers waarover ik beschik, zijn die welke in het jongste bulletin werden gepubliceerd. Ik heb echter het document niet bij me.

De heer Hansenne, minister van Tewerkstelling en Arbeid. — Zijn het de cijfers van januari, mijnheer Geens?

De heer A. Geens. — Ik meen dat het de cijfers zijn van november 1986, vergeleken met de cijfers van november 1985. U kunt straks misschien ingaan op de concrete cijfers omdat ik daarbij nog enkele vragen heb, ook wat de «geco's» — gesubsidieerde contractuelen — betreft.

Mijnheer de minister, toen de vorige stijging van de werkloosheid zich in oktober liet gevoelen, heeft de regering maatregelen genomen in een tien-puntenprogramma waarmee zij de werkloosheid hoopte te verminderen — wij hebben dat toen *crash management* genoemd. Een aantal maatregelen — ik heb dat ook bij een vorige gelegenheid gezegd — waren niet a priori negatief. Trouwens elke maatregel die kan bijdragen tot meer tewerkstelling vinden wij positief. Wij hebben alleen de diepgang van sommige maatregelen in twijfel getrokken.

De vraag die ik vandaag wil stellen, is hoe ver u nu staat met de uitvoering van dat tien-puntenprogramma. Toen ik het *Staatsblad* heb nagekeken heb ik niet alle maatregelen kunnen vinden die toen werden aangekondigd of heb ik daaromtrent de uitvoeringsbesluiten niet gepubliceerd gezien. Een aantal uitvoeringsbesluiten zijn uiteraard wel verschenen, onder meer in verband met de «geco's» — maar daaromtrent was reeds vroeger de beslissing gevallen —, de toelage voor de tweede persoon die men in dienst neemt voor het alternerend leren en voor de bijstand in kleine en middelgrote bedrijven. Er werden ook algemene maatregelen genomen ter bevordering van de tewerkstelling. Waar blijven echter de andere besluiten, mijnheer de minister? Waar blijft bijvoorbeeld het initiatief met betrekking tot de omkadering van het gelegenheidswerk op lokaal vlak en de andere maatregelen die u in november 1986 hebt aangekondigd?

Een tweede vraag, mijnheer de minister, is of u al enig idee hebt over de invloed die deze maatregelen op de evolutie van de tewerkstelling hebben. Wat zal het rendement zijn van de maatregelen die u reeds hebt getroffen en die u nog moet treffen? Hoeveel arbeidsplaatsen zullen er bijkomen? Kan u ons bijvoorbeeld zeggen of de bepaling in verband met de dienstbodes, die kadert in de wet houdende fiscale bepalingen en die niet rechtstreeks te maken heeft met het tien-puntenprogramma, enig succes heeft? Zijn er indicaties dat er vraag is naar deze vorm van tewerkstelling?

Ik kom nu tot een derde vraag, mijnheer de minister.

Op 1 januari jongstleden werd het stelsel van de gesubsidieerde contractuelen ingevoerd voor de gemeenten. Als minister van Tewerkstelling en Arbeid hebt u uw akkoord moeten geven voor al die dossiers. Ik neem dus aan dat u precies weet hoeveel arbeidsplaatsen er werden toegestaan en of er een verschil is ten aanzien van de vroegere toestand. Sommigen beweren immers dat er een aantal arbeidsplaatsen verloren gingen door het BTK- en DAC-stelsel en tewerkgestelde werklozen om te vormen tot het stelsel van gesubsidieerde contractuelen. Kunt u ons de desbetreffende gegevens bezorgen die zeker in uw bezit zijn?

De Vereniging van Belgische steden en gemeenten rekende uit dat deze maatregel van de gemeenten 1,5 miljard frank meer uitgaven zal vergen. Na de recente stijging van het aantal werklozen heeft de regering er immers weer eens niets anders op gevonden dan de gemeenten toe te

laten 5 000 gesubsidieerde contractuelen aan te werven. Zij krijgen hiervoor 230 000 frank per tewerkgestelde werknemer. Deze maatregel zou aan de Schatkist dus bijna niets kosten, want die 230 000 frank stemt ongeveer overeen met de gemiddelde werkloosheidsuitkering. Gelooft u echter in deze maatregel, mijnheer de minister?

Voor zover ons bekend zijn immers 95 pct., zoniet 100 pct. van de gemeentelijke begrotingen reeds goedgekeurd, terwijl deze maatregel voor de gemeenten een meeruitgave zal betekenen van 1,5 tot 2 miljard. Kunnen de gemeentelijke begrotingen volgens u deze bijkomende lasten dragen? (*De minister van Tewerkstelling en Arbeid knikt bevestigend.*) U zegt dus van wel, maar dan moeten wij toch de discussie openen over de gemeentelijke financiën. Het is nu niet het ogenblik om hierover te discussiëren, maar één van mijn collega's zal hierover later nog interpelleren.

Ik twijfel dus aan het succes van deze maatregel evenals aan de opportuniteit ervan. De nationale regering schuift hier een stuk van haar verantwoordelijkheid door naar de gemeentelijke overheden. Zij doet dit op nog andere terreinen, zodat zij uiteindelijk de gemeentelijke overheden in een lastig parket dreigt te brengen.

Bij de omvorming van de opslorplingsprogramma's werd er ook een maatregel genomen voor de VZW's. De gesubsidieerde contractuelen kunnen immers alleen maar worden aangeworven door gemeenten en OCMW's. De VZW's moeten vijf of tien pct. van de vergoeding betalen om het aantal tewerkgestelden te kunnen handhaven. Een ministercomité heeft voor sommige VZW's afwijkingen toegestaan, maar andere VZW's, zoals milieuorganisaties, werd die afwijking, en dit in het Jaar van het milieu, geweigerd. Op basis van welke criteria werden die afwijkingen toegestaan of geweigerd? De Eerste minister heeft destijds gezegd dat er afwijkingen zouden worden toegestaan aan VZW's zonder eigen inkomsten. Indien er één soort van organisaties is die geen eigen inkomsten heeft, omdat zij een duidelijk maatschappelijke functie hebben, dan zijn het toch juist de milieuorganisaties.

Een bijkomende vraag, die aansluit bij mijn inleiding, luidt: hoeveel BTK's en DAC's werden sinds 1 juli 1986 toegestaan aan de diverse VZW's? De datum is arbitrair gekozen omdat wij de indruk hadden dat er sindsdien heel weinig is gebeurd en deze mogelijkheid onvoldoende of bijna niet is benut.

De regering heeft gezegd dat wat de collectieve arbeidsovereenkomsten en de tewerkstelling in de privé-sector betreft, moet worden teruggegaan naar de verantwoordelijkheid van de ondernemingen en de sociale partners. Een collectieve arbeidsovereenkomst werd gesloten waarin vermeld stond dat een half pct. van de totale loonmassa bestemd was voor het creëren van bijkomende tewerkstelling. Volgens de Eerste minister moest dit leiden tot ongeveer 8 000 bijkomende arbeidsplaatsen. Uit de gegevens van één derde van de collectieve arbeidsovereenkomsten die reeds zijn gesloten, blijkt dat aan de bekommerning van bijkomende tewerkstelling weinig of niet tegemoet gekomen is. De bezorgde regering heeft dan terecht een onderhoud gehad met de sociale partners waarna geruststellende verklaringen werden afgelegd.

Graag vernamen wij of het oorspronkelijk opzet van 8 000 bijkomende arbeidsplaatsen wel degelijk zal worden bereikt en wat de regering wil ondernemen om hoe dan ook de privé-sector te stimuleren om de tewerkstelling te bevorderen. Ik betreur de uitlatingen van de patroonsorganisaties die beweren dat het niet hun taak is te zorgen voor meer tewerkstelling. Strikt kan worden gezegd dat een onderneming enkel tot doel heeft te produceren en winst te maken. Maar deze theorie is sinds lang verlaten. De ondernemingen hebben inderdaad ook een maatschappelijke en sociale opdracht. De uitlatingen zijn een waarschuwing voor de regering opdat zij zou weten dat de patroons er niet erg toe geneigd zijn in te gaan op haar verzoek.

In recente studies van grote financiële instellingen en het jaarverslag van de Nationale Bank wordt gesproken over de negatieve gevolgen van het Sint-Annaplan. Ik zal geen cijfers citeren, omdat ik weet dat de regering daar hypergevoelig voor is. Graag vernamen wij van u, mijnheer de minister, wat u denkt over deze analyses. Kunt u ons meedelen wat de correcte weerslag is van de maatregelen van het Sint-Annaplan op de tewerkstelling en wat uw conclusies daaromtrent zijn?

Tenslotte vinden wij het eigenaardig dat een regering van wie sommige partijen zeggen dat zij een politiek wil voeren met een menselijker gelaat — «minder cijfers en meer hart» —, maatregelen heeft genomen die nu net de sociaal zwakkeren in onze maatschappij hebben getroffen. Ik verwijs naar de studies van onze collega professor Deleecq waarin wordt aangehaald dat ongeveer 750 000 gezinnen beneden de door onze

maatschappij geldende armoedegrens leven. Daarbij rijzen onvermijdelijk vragen.

Men moet zich ook afvragen wat er nu gebeurt bij de Hulpkas voor werkloosheidsuitkeringen die tijdelijk niet in staat is werkloosheidsuitkeringen uit te betalen. Vorige maand hebben wij dit probleem ook al aangehaald en toen heeft men ons verzekerd dat het computerprogramma fout liep, maar dat alles in orde zou komen. Vandaag lezen we opnieuw in de pers dat de zaak niet geregeld is en dat 9 000 of 10 000 mensen niet correct worden uitbetaald. Hoe is zoiets mogelijk?

De heer Wyninckx. — Dat is het gevolg van de privatisering van het uitbetalingsmechanisme.

De heer A. Geens. — Mijnheer de minister, het is toch ongehoord dat zoiets overkomt aan de minst-beschermde — en dat zijn er een 10 000 —, zij die niet zijn aangesloten bij een vakbond. Ik spreek daar verder geen waardeoordeel over uit. Dat is hun recht. Toch vind ik het nogal kras dat die mensen het slachtoffer worden van fouten, waar dan ook. Ik vind het bovendien nog erger dat het zo lang duurt vooraleer de fout kan worden rechtgezet. Graag kregen wij daarover uitleg.

Voor ons is het dan ook duidelijk dat de regering geen tewerkstellingspolitiek heeft, ze weet zelfs niet waar ze echt naartoe wil op dit gebied. De regering is behekt door het netto te financieren saldo, door de sanerings- en besnoeiingspolitiek. Voor het prangende probleem van de werkloosheid heeft ze echter geen oog, zelfs geen visie op onderwijs en vorming, al zegt ze wel dat onderwijs en vorming aangepast moeten zijn aan de arbeidsmarkt. De Eerste minister legt daarover prachtige verklaringen af in het buitenland. De cijfers bewijzen echter dat van deze mooie woorden en mooie beloften in de praktijk niets in huis komt.

Mijnheer de minister, wij willen besluiten met een positieve noot. Omdat het probleem van de werkloosheid ons allen aangaat, pleiten wij voor een groot debat met alle maatschappelijke groepen waar een visie op de toekomst wordt ontwikkeld, een visie op de maatschappelijke veranderingen die in de huidige technologische maatschappij aan de gang zijn, met een bekommerning voor de jongere generatie, kortom alle bekommerningen waaraan de regering lippendienst bewijst maar waarvoor ze in de praktijk heel weinig doet. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Hansenne, ministre.

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Monsieur le Président, comme M. Geens me reproche de ne pas répondre à ses questions, je m'efforcerai de lui fournir des réponses aussi précises que possible en reprenant, dans l'ordre, les questions qu'il a posées, à l'exception des deux dernières traitant notamment du problème de la CAPAC que j'évoquerai en premier lieu.

Je résumerai, pour ce faire, les propos que j'ai tenus en réponse à une interpellation qui m'a été adressée, ce matin, à la Chambre, sur le même sujet.

Je trouve lamentable qu'il ait fallu l'intermédiaire d'une question posée, la semaine dernière, par M. Mouton, pour que la CAPAC veuille bien me prévenir de retards importants touchant un très grand nombre de personnes dans le paiement des allocations de chômage assuré par cet organisme.

Dès que j'ai eu vent de cette information, j'ai demandé des explications très précises à la CAPAC. J'ai reçu un rapport ce lundi.

Le problème est né du fait que la CAPAC envisageait de passer à un nouveau système d'informatisation du paiement des allocations de chômage. Sur la base des informations et des garanties fournies par le constructeur des machines, elle a estimé qu'elle était à même de mettre en œuvre ce nouveau système de gestion dans le courant du mois de janvier 1987. Si des retards sont imputables à la société privée chargée du matériel informatique, la responsabilité de la CAPAC est à tout le moins engagée, compte tenu de l'absence de prévisions de cet organisme quant aux difficultés éventuelles dans la mise en œuvre du nouveau programme.

Vous connaissez l'adage en vigueur dans les milieux informatiques: *garbage in, garbage out*. Quand on introduit une mauvaise information dans un système informatique, il ne peut en sortir que de mauvaises données.

Dans la mise en œuvre du processus informatique, la CAPAC s'est rendu compte qu'un nombre considérable de dossiers n'était pas en ordre. Il s'ensuivit un cafouillage assez considérable, à un point tel qu'une série de dossiers ont quasiment disparu de la circulation.

J'avais demandé à la CAPAC s'il était possible d'appliquer une solution transitoire et d'octroyer des indemnités minimales. Ce ne le fut pas, compte tenu de la confusion régnant à l'intérieur du système informatique de cette administration.

Des mesures ont été prises immédiatement qui ont consisté à faire appel à des renforts venant de sociétés privées; le personnel de la CAPAC a presté des heures supplémentaires, et l'on m'annonce aujourd'hui que le paiement des indemnités de chômage, pour le mois de décembre, est quasiment terminé pour l'essentiel et, du moins, qu'on espère faire aboutir, dans les prochains jours, l'ensemble des mesures qui doivent assurer le paiement des indemnités de chômage pour le mois de janvier, même si un certain nombre de jours peut encore s'écouler entre la décision de paiement par la CAPAC et la possibilité pour un chômeur de disposer de la somme, surtout quant il s'agit de chômeurs recourant au système du mandat postal.

Cela étant, il en résulte une situation totalement navrante et inadmissible.

J'ai fait part aux responsables de la CAPAC de mon mécontentement et j'ai également décidé de faire procéder immédiatement à une enquête approfondie par les services de mon département sur le fonctionnement et le mécanisme de cette institution. J'ai demandé aux responsables de faire diligence pour me fournir les éléments d'explication et d'analyse résultant de cette enquête. Je puis vous assurer que je mettrai tout en œuvre pour que cet organisme réponde à la fonction véritable de tout organisme public: être essentiellement au service du public.

Il est évident que la CAPAC joue, dans l'ensemble des organismes de paiement, un rôle extrêmement important; vous l'avez rappelé vous-même. Je tiens à ce que cet organisme puisse dignement exercer cette fonction.

Venons-en maintenant aux problèmes du chômage. Chaque fois que nous discutons de ces problèmes, nous constatons combien les statistiques peuvent être sujettes à controverse. Comment peut-on évoquer des chiffres aussi ahurissants et parler, par exemple, de 200 000 chômeurs supplémentaires? Le problème est déjà assez dramatique sans vouloir en remettre.

Par le biais des statistiques publiées par l'ONEM, et qui sont suffisamment précises à cet égard, on peut obtenir des renseignements valables. Depuis deux ans, monsieur Geens, l'ONEM publie des schémas relatifs aux demandes d'emplois sur la base d'un modèle beaucoup plus élaboré qu'il ne l'était naguère. Ces schémas permettent une analyse sereine de la situation.

À cet égard, vous trouverez des indications dans le rapport de 1985 ainsi que dans celui de 1986, qui n'est peut-être pas encore en votre possession mais que j'ai déjà reçu. Par rapport à 1984, nous constatons qu'en 1985, le nombre des demandeurs d'emplois inoccupés — c'est cela qui nous préoccupe essentiellement et non pas de savoir si des indemnités de chômage sont prévues — s'élevait à 557 423 et était donc en diminution, par rapport à 1984, de plus de 38 000 unités. Le résultat est encourageant. En 1986, le nombre de demandeurs d'emplois inoccupés était de 516 761, en moyenne annuelle, soit une diminution de 40 662 unités. En deux ans, on enregistre donc une diminution du nombre de demandeurs d'emplois inoccupés de près de 80 000 personnes.

Il faut prendre en considération, c'est évident, les anciens chômeurs âgés qui ne sont plus demandeurs d'emploi. Par ailleurs, et l'ensemble des tableaux est assez clair à cet égard, on constate qu'une part extrêmement importante de l'évolution de ces chiffres est liée à la multiplication du temps partiel dans notre société.

Je ne le nie pas, j'ai promu le temps partiel comme étant une formule intéressante pour un certain nombre de personnes. Vous l'avez reconnu comme une formule de partage du temps de travail. Donc, en matière de diminution du chômage, les choses, en 1984, en 1985 et en 1986 ont été plus favorables, même si le volume de l'emploi calculé aussi en nombre d'heures prestées n'atteint pas encore des sommets particulièrement enviables et qu'à cet égard, on est en droit de considérer que la tâche est loin d'être terminée, que des questions continuent à se poser.

On peut débattre sereinement des statistiques, au départ des mêmes tableaux, des mêmes coordonnées. Je n'ai pas d'autre source d'information que vous. Je dispose des données qui me sont remises par l'ONEM, ce sont les seules qui sont disponibles dans notre pays. Nos tableaux ne sont pas entièrement blancs ou noirs, mais nuancés. Ce sont les seuls sur lesquels il faut se fonder pour apprécier la réalité des choses.

J'en arrive ainsi au problème qui vous préoccupe: comment le chômage évoluera-t-il en 1987? Dans l'état actuel des choses: mal, toutes choses restant égales. Compte tenu de l'ensemble des décisions prises jusqu'à présent, nous ne devons pas nous attendre, en 1987, à une situation identique à celle de 1985 et de 1986 où nous connaissions une baisse du chômage complet indemnisé.

Beaucoup d'hypothèses ont été émises sur les effets du plan de Val-Duchesse sur l'emploi. Beaucoup d'analyses ont été faites. Leur diversité montre bien la difficulté de la prévision. Je n'ai pas de raison objective de croire que les prévisions que nous avons faites à l'époque soient mauvaises. Lors de la mise au point du plan de Val-Duchesse, nous avions envisagé l'hypothèse que l'ensemble des mesures d'économie budgétaire impliquait une hausse du chômage de 18 000 unités.

Dès Val-Duchesse, nous nous étions interrogés sur les moyens à mettre en œuvre pour éviter une situation aussi dramatique que celle-là.

Plusieurs séries de décisions ont été prises — je vais les énumérer à nouveau — tablant à la fois sur un accord interprofessionnel et sur la possibilité de création d'emplois, par convention collective dans les secteurs et dans les entreprises et par une série de mesures additionnelles prises par le gouvernement. Dans le cadre du contrôle budgétaire, j'ai été amené à demander à mes services et à l'ONEM, sur la base de toutes les informations dont nous disposions, quelles étaient les hypothèses pour 1987. Vous savez que nous comptons, dans les perspectives budgétaires, de juin à juin. La dernière analyse que nous avons pu faire, sur la base de toutes les informations disponibles, nous permet de penser qu'aujourd'hui nous devons nous attendre à une hausse du chômage de 6 000 unités, du 30 juin 1986 au 30 juin 1987. La situation est donc moins dramatique que les prévisions de Val-Duchesse.

Je vais répondre maintenant à une autre série de questions qui m'ont été posées. Si j'ai déposé un ensemble de propositions au niveau du gouvernement, en octobre pour décision en novembre, c'est sans corrélation aucune entre un plan approuvé par le gouvernement et la montée du chômage en un mois. Ce serait supposer que, du jour au lendemain, je sois capable d'inventer toute une série de décisions et de les faire avaliser par le gouvernement dans un délai record. Je ne suis pas suffisamment malin pour pouvoir, dans l'espace d'une nuit, inventer un plan et le faire approuver par le gouvernement.

Une part importante des mesures qui ont été approuvées en novembre — j'y reviendrai d'une manière très précise — l'ont été sur la base du rapport remis au gouvernement au mois d'avril 1986 et concernaient plus particulièrement le chômage des jeunes. Comme vous le constaterez, une part non négligeable des propositions formulées et des décisions prises par le gouvernement à l'époque étaient liées à cette analyse.

Je vais répondre le plus précisément possible concernant le plan établi en dix points.

La première disposition prise est la prorogation légale des accords d'emploi 1983-1984 et 1985-1986. Cette prorogation est assurée par les arrêtés royaux numéros 492 et 497. Je viens de transmettre au Conseil des ministres les principaux arrêtés d'exécution de ces arrêtés royaux. Normalement, tout devrait être mis en œuvre et être opérationnel dans les tout prochains jours ou du moins dans les toutes prochaines semaines. Il y a là exécution intégrale de la décision.

La deuxième décision est la réduction sélective des cotisations patronales de sécurité sociale et le développement de l'offre en matière de formation pour des contrats combinant emploi et formation. Quelles sont les mesures? Tout d'abord, une mesure visant à promouvoir l'emploi des jeunes demandeurs d'emploi et chômeurs de longue durée. Je rappelle que des entreprises qui procèdent à un engagement net de demandeurs d'emploi et de chômeurs de longue durée peuvent dorénavant bénéficier de réduction de cotisations patronales de sécurité sociale, jusqu'à fin 1990. En 1991, cette réduction sera ramenée à 50 p.c. et en 1992, à 25 p.c. Les engagements doivent s'opérer entre le 1er janvier 1987 et le 31 décembre 1987. Cette mesure concerne les jeunes de 18 à 25 ans qui sont chômeurs complets indemnisés depuis un an au moins. Elle concerne

également le chômeur de longue durée, ainsi que le demandeur d'emploi qui bénéficie du minimex depuis six mois au moins. Cette mesure est opérationnelle; l'arrêté numéroté 498 en définit les modalités. La publicité en sera bientôt assurée.

La deuxième mesure est structurelle et vise à instaurer un système de formation et de travail à temps partiel pour les jeunes âgés de 18 à 25 ans. Je n'en rappellerai pas les éléments. Cette mesure, qui produit ses effets du 1er janvier 1987 au 31 décembre 1990, est organisée par l'arrêté numéro 482. Aucune mesure d'exécution particulière n'est prévue.

L'arrêté numéro 495 favorise les entreprises qui engagent des jeunes demandeurs d'emploi âgés de 18 à 25 ans, appelés simultanément à être mis au travail et à suivre une formation professionnelle. Les entreprises qui fourniront cet effort pourront bénéficier pour ces jeunes, et pendant la période d'emploi et de formation, d'une réduction de la cotisation de sécurité sociale patronale. Cette mesure concerne plus spécifiquement les jeunes demandeurs d'emploi qui ne possèdent pas de diplôme de l'enseignement technique secondaire supérieur, ni de l'enseignement supérieur universitaire. Je reviendrai tout à l'heure sur les diverses mesures d'exécution qui doivent encore être prises à cet égard.

En ce qui concerne l'encadrement de l'emploi occasionnel au niveau local, nous avons prévu que chaque commune qui le désire pourra créer une agence locale pour l'emploi. Cette agence prendra la forme d'une commission ou d'une ASBL dont les organes de gestion seront composés en tenant compte de la configuration du conseil communal. Elle recevra les offres d'emploi et les proposera aux chômeurs complets indemnisés depuis un an au moins qui sont de son ressort. Ceux-ci pourront effectuer certains petits travaux pour le compte de personnes privées ou morales.

Mes services entreprennent de mettre ce mécanisme en place. Il se fondera sur l'articulation originale du statut de chômeur mis au travail combiné avec celui à temps partiel involontaire. Actuellement, mes services ont entrepris, en collaboration avec le ministre des Finances, de régler les aspects fiscaux d'un tel dispositif.

Par ailleurs, ainsi que le prévoient les décisions du gouvernement, une concertation est entamée avec mes collègues des Affaires sociales et des Classes moyennes, en vue de fixer les tâches qui pourront être exercées par des chômeurs mis au travail par cette agence locale. Le mécanisme sera mis en place dans le courant du mois d'avril.

De heer A. Geens. — Mijnheer de minister, sta mij toe even uw uiteenzetting te onderbreken.

Als u zegt in de maand april, betekent zulks dat in april alle moeilijkheden van de baan zullen zijn en dat het systeem dan zal kunnen in werking treden? Zullen de gemeenten dan kunnen beginnen met de uitbouw van deze diensten en is het juist dat daarvoor een VZW moet worden opgericht of kan een commissie ook volstaan?

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Il faudra, monsieur, choisir l'une ou l'autre possibilité. La mesure sera normalement opérationnelle en avril. J'espère pouvoir, dès ce moment-là, envoyer à toutes les communes concernées une circulaire les informant des modalités d'exécution de cette mesure.

Je rappelle que cette disposition a été prise par un arrêté royal simple qui n'a donc pas été publié, bien qu'il y ait accord au sein des ministres. En effet, l'un ou l'autre problème technique subsiste en ce qui concerne les problèmes de la TVA et du précompte professionnel. Nous en discutons actuellement avec le ministère des Finances. Je pense que cette question pourra être réglée assez rapidement. Selon l'état actuel des choses, je pense donc que cette mesure pourra être opérationnelle dans le courant du mois d'avril.

J'en viens au point relatif aux mesures de promotion de l'emploi dans le secteur non marchand. Je rappelle que l'arrêté royal du 2 août 1985, qui venait à son terme à la fin de l'année 1986, a été prorogé et exécuté; un arrêté d'exécution n'est d'ailleurs pas nécessaire. Ensuite, le mécanisme du Fonds budgétaire interdépartemental a été ouvert au secteur social. Pour son exécution, une concertation doit avoir lieu, secteur par secteur, d'une part, avec les ministres des Communautés concernées et, d'autre part, avec le ministre des Affaires sociales et le secrétaire d'Etat à la Santé publique. Nous allons donc entamer, secteur par secteur, une discussion en vue de déterminer les possibilités de transformer un certain nombre de CST et de TCT en contrats d'agents du Fonds budgétaire interdépartemental pour l'emploi, dans le courant de l'année.

J'aborde à présent le point relatif à l'octroi d'une intervention dans les frais d'affiliation à un secrétariat social, en cas d'engagement d'un deuxième travailleur. Cette mesure est déjà opérationnelle et est organisée par l'arrêté numéroté 494.

Quant à la promotion de l'emploi en faveur de groupes particulièrement défavorisés, il s'agit de l'arrêté numéroté 499 qui organise les entreprises d'apprentissage professionnel. Elles visent à favoriser l'insertion professionnelle de jeunes de 18 à 25 ans particulièrement défavorisés.

Actuellement, nous préparons un arrêté royal en collaboration avec le ministre des Affaires sociales. Les Communautés devront, dans le cadre légal fixé par le gouvernement, définir les modalités précises de mise en œuvre de cette entreprise d'apprentissage professionnel.

En ce qui concerne la valorisation des possibilités offertes par le Fonds social européen, divers projets sont présentés au fonds.

J'ajoute que les décisions qui viennent d'être prises par la commission, et qui visent à consacrer l'essentiel du Fonds social européen aux jeunes chômeurs et aux chômeurs de longue durée, cadrent parfaitement avec les mesures qui ont été prises par le gouvernement et, notamment, l'ensemble de l'opération 18-25 de manière à maximiser nos intérêts à cet égard.

Nous nous efforçons d'assurer, surtout dans le cadre de la présidence de la Belgique, une contribution active à une politique européenne de l'emploi. Je ne puis que me réjouir de l'ensemble des propositions intéressantes en terme d'emplois déposées par la Commission et liées à ce qu'on appelle « le paquet Delors ». En tant que ministre chargé de la présidence du Conseil européen des affaires sociales, je m'efforcerai de faire en sorte qu'un maximum de décisions soient prises. De même, j'essaierai d'aboutir à une amélioration du dialogue social au niveau européen.

Une autre décision prise en novembre dernier vise l'exécution des mesures d'emploi prévues au plan de Val-Duchesse. Cinq des mesures positives prises dans ce cadre n'ont malheureusement pas encore été exécutées. Normalement, un groupe de travail devrait remettre son rapport vendredi au Conseil des ministres; ce rapport devrait indiquer les raisons pour lesquelles certains ministres n'ont pas encore exécuté les mesures positives en faveur de l'emploi dont l'application leur incombait. J'espère que le gouvernement prendra ce jour-là des décisions à cet égard.

Un dixième point, qui dépend de la décision de M. Dehaene et n'a pas encore été exécuté, a trait à la promotion de l'emploi des chômeurs dans des activités saisonnières.

Pour l'ensemble de ces mesures, le gouvernement m'a octroyé les moyens de lancer une campagne d'information afin que les employeurs, d'une part, et les chômeurs concernés, d'autre part, soient informés des mesures qui leurs sont favorables. Cette campagne d'information, qui sera lancée à travers les médias, est en cours de préparation et devrait démarrer fin mars ou, au plus tard, début avril.

Il m'est, en conséquence, très difficile de répondre à la question précise que vous posez ou de faire des prévisions sérieuses quant aux effets des mesures prises puisque certaines d'entre elles ne sont pas encore exécutées. Je rappelle simplement l'indication que j'ai donnée tout à l'heure: au lieu des 18 000 chômeurs prévus par le plan de Val-Duchesse, nous avançons, dans le cadre des examens budgétaires, l'hypothèse d'une hausse de chômage de 6 000 unités et il est possible que, si notre campagne d'information se révèle efficace, ce chiffre soit à la baisse. Je vous invite donc à attendre les résultats, car la situation est extrêmement fluctuante. Nous essaierons de fournir des précisions au fil des mois.

M. Coens m'a posé, par ailleurs, la question de savoir si la mise en œuvre du régime des contractuels subventionnés avait provoqué des pertes d'emploi. Je ne puis que répondre par l'affirmative.

Pourquoi? Nous avons décidé de consacrer en 1987 les mêmes moyens budgétaires qu'en 1986 en ce qui concerne les emplois à destination des communes. Afin de pouvoir agir avec un minimum de sécurité budgétaire, nous avons été obligés de prendre en considération le volume de l'emploi à une date de référence donnée. Entre cette date de référence et la fin de l'année, les communes ont embauché un supplément de plusieurs milliers de chômeurs mis au travail. Ceux-ci n'ont pas pu être pris en considération dans le cadre de l'opération des contractuels subventionnés, ce qui a entraîné une perte de quelques milliers d'emplois entre le 31 décembre 1986 et le 31 janvier 1987.

C'est la raison pour laquelle j'ai proposé au gouvernement, compte tenu de la demande exprimée par les communes, d'élargir les possibilités en créant cinq mille postes supplémentaires.

Vous avez, monsieur Geens, souligné le fait que ces postes seront offerts à raison de 230 000 francs par emploi, montant évidemment inférieur à 400 000 francs.

Permettez-moi de rappeler que si des centaines de communes avaient pu embaucher plus de cinq mille CMT, au cours des mois précédant la mise en œuvre de l'arrêté relatif aux contractuels subventionnés, c'est parce qu'elles avaient la possibilité de supporter la différence entre le salaire octroyé au personnel et les 204 000 francs alloués par le département de l'Emploi et du Travail pour les chômeurs mis au travail.

L'allocation d'une somme de 230 000 francs par chômeur apporte, tant aux communes qu'aux CPAS concernés, une augmentation de 16 000 francs par personne et par an, accompagnée d'une garantie accordée au personnel.

Les communes et les CPAS ont déjà reçu des informations à cet égard. En effet, un formulaire de demande pour l'obtention de contractuels supplémentaires subventionnés a été joint à la circulaire et une série de communes nous ont déjà renvoyé ce formulaire en nous indiquant qu'elles souhaitent engager deux, trois, voire dix contractuels subventionnés supplémentaires.

Nous avons été amenés à fixer, pour ce personnel, une norme nationale et à accorder un privilège, pour le recrutement, à certaines communes qui n'atteignent pas cette norme. Celle-ci est de 1 261 habitants pour les CPAS et 410 habitants pour les communes.

Dès lors, toutes les communes, dont le nombre d'habitants divisé par 410 donne un nombre inférieur à la norme nationale, se verront octroyer une priorité pour l'embauche de contractuels subventionnés supplémentaires.

Il nous a paru normal d'essayer, lors d'un deuxième tour, de rétablir un certain équilibre entre les communes; c'est l'objectif que nous nous sommes assigné.

Je pourrai vraisemblablement vous dire, dans les quinze jours ou les trois semaines à venir, quel accueil les communes auront réservé à ces nouvelles propositions. Je n'ai aucune raison de penser qu'elles ne seront pas intéressées par le système.

Vous avez évoqué, en outre, le problème posé pour les ASBL, par les anciens « troisième circuit de travail » et les cadres spéciaux temporaires.

Deux remarques s'imposent à cet égard.

Une commission fixe, à l'heure actuelle, les critères d'obtention de la dispense du paiement des cinq ou dix p.c. fixés par le nouvel arrêté royal.

Pour ce qui concerne le *leefmilieu*, il y a manifestement eu confusion de vocabulaire.

En effet, nous ne dispenserons pas de l'obligation du paiement des dix p.c., toute une série de projets existant antérieurement dans les TCT et qui avaient trait à la transformation physique du milieu. Diverses communes ont, en effet, embauché une série de personnes prétendant dans le cadre de l'amélioration de l'environnement. Nous considérons qu'il leur appartient de payer les charges découlant de cette embauche. Pour les autres, en l'occurrence les associations de protection de la nature, il s'agit d'associations à caractère culturel ayant un projet d'animation culturelle. Elles tombent dès lors dans le lot commun, peuvent recevoir une dispense, mais ce n'est pas évident.

Toutes ces associations peuvent nous écrire et nous communiquer les raisons pour lesquelles elles souhaitent bénéficier d'une telle dispense. Plusieurs milliers de demandes nous sont d'ores et déjà parvenues et je pense que dans les prochaines semaines je serai à même de les soumettre, pour examen, à la commission compétente.

Il entre dans mes intentions de traiter les problèmes par catégorie et non par dossier pour éviter l'arbitraire d'un choix individuel autorisant telle association à être dispensée, alors que telle autre, œuvrant grosso modo dans le même secteur ne le serait pas. Il s'impose, en l'occurrence, d'établir des critères.

Voilà pour la première question.

Vous m'avez demandé combien d'autorisations supplémentaires ont été accordées pour des projets CST ou de TCT en faveur d'ASBL depuis le 1er juillet 1986. Leur nombre est infinitésimal: six nouveaux projets TCT ont été retenus, soit la création de 23 postes de travail, et trois nouveaux projets CST, soit la création de 27 postes.

Il est trop tôt pour savoir si les hypothèses formulées lors de la conclusion de l'accord interprofessionnel seront rencontrées. Si l'on réserve effectivement 0,5 p.c. de la masse salariale, secteur par secteur, on peut s'attendre au mieux à la création de 7 000 postes de travail supplémentaires, et non pas à 8 000. Y arriverons-nous? Je le répète, il est trop tôt pour le dire, car nombre de conventions n'ont pas encore été signées.

Ce qui me préoccupe, c'est que, dans les conventions déjà signées, autant les dispositions relatives aux salaires sont claires — on donne trois francs à l'heure ou une prime de 4 500 francs —, autant celles concernant l'emploi sont évasives et peu claires. J'ai demandé aux interlocuteurs sociaux de traduire leurs accords pour l'emploi de manière aussi nette que leurs accords sur les salaires.

J'ajoute que, dans les prochains jours, nous aurons une concertation avec eux, car je crains notamment que l'objectif que nous nous étions fixé en matière d'emploi des jeunes, et surtout les plus défavorisés, ne soit pas atteint. J'ai déjà entamé des consultations groupe par groupe. Une concertation globale permettra de préciser comment atteindre les objectifs à l'égard des jeunes de 16 à 18 ans qui n'ont pas une scolarité suffisante ainsi qu'à l'égard des jeunes chômeurs de 18 à 25 ans qui, faute de formation, ne parviennent pas à trouver un emploi. Il faut absolument que nous dégagions un maximum de synergie entre eux et nous en la matière.

J'ai essayé, monsieur Geens, de répondre à toutes vos questions. J'espère que sur mes réponses vous serez satisfaits. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer André Geens.

De heer A. Geens. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor zijn uitgebreid antwoord dat ditmaal ter zake was. Uit dit antwoord op onze talrijke vragen en bekommelingen hebben wij iets kunnen leren en afleiden. Toch vind ik het maar normaal dat op vragen een duidelijk antwoord wordt gegeven.

Mijnheer de minister, inzake de Hulpkas voor de uitkering van werkloosheidsvergoedingen ben ik tevreden dat u een enquête zal laten doen. Het is tijd dat dit gebeurt. Het is toch ondenkbaar dat in de overheidssector of in de privé-sector, of zelfs op paritair niveau, wordt overgegaan op een ander computerprogramma zonder zekerheid te hebben dat dit systeem werkt zonder fouten. Geen enkele privé-firma zal zich een dergelijk fantasietje veroorloven. Er wordt gewerkt met twee systemen naast elkaar: het oude, met de hand, met fiches of mechanografisch, en het nieuwe, met *hardware* en *software*. Het ene systeem controleert het andere tot men ervan overtuigd is dat het nieuwe systeem perfect functioneert. Pas dan laat men het oude « los ».

Wij betreuren dat iets dergelijks is kunnen voorvallen in het nadeel van de betrokkenen.

Ik heb een bijkomende vraag. Zal u een schade-eis instellen voor deze sukkelaars, voor de allerzwaksten die in moeilijkheden zijn geraakt door een firma die al te lichtzinnig beloften heeft gedaan of die te vroeg het startsein heeft gegeven voor het programma?

Wij zullen niet discussiëren over de cijfers. Ik aanvaard de cijfers die u hebt gegeven. Ik ken ze, maar ik wil ze nuanceren: de deeltijdse tewerkstelling neutraliseert het gunstig effect, vooral als men rekening houdt met de oudere werklozen. In de statistieken moet men hiermee eerlijkheidshalve rekening houden. U hebt gezegd dat de oudere werklozen niet meer beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Voor 95 pct. is dit ongetwijfeld juist. Ze zijn echter het slachtoffer van de economische toestand en van de evolutie van de arbeidsmarkt.

Mijnheer de minister, ik dank u voor het uitgebreid antwoord over de verschillende maatregelen. Dienaangaande heb ik nog een verzoek.

Is het niet mogelijk, zodra de uitvoeringsbesluiten zijn genomen, een ernstig onderzoek te doen naar de vereenvoudiging van de reglementering? Maatregelen worden genomen in een bepaalde context en met goede bedoelingen. Vele missen echter hun effect omdat ze te ingewikkeld of te moeilijk zijn en omdat wantrouwen wordt gewekt door het aantal eraan verbonden voorwaarden.

Mijnheer de minister, in het belang van wat wij naar ik hoop gemeenschappelijk nastreven, namelijk de werkloosheid zoveel mogelijk drukken, vraag ik u iets te doen aan de ingewikkeldheid van de reglementeringen. Maak het toch allemaal wat eenvoudiger. Wanneer er een rustpauze mogelijk zou zijn, wat ik betwijfel in die sector, probeer er dan eens

werk van te maken. U zou er zowel de werknemers en de werkgevers als de werklozen een dienst mee bewijzen. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Tot besluit van deze interpellatie heb ik twee moties ontvangen.

De eerste, een gemotiveerde motie, ingediend door de heren Vervaeke en Swinnen, luidt:

« De Senaat,

Gehoord hebbende de interpellatie van de heer André Geens;

Gehoord hebbende het antwoord van de minister van Tewerkstelling en Arbeid,

Verzoekt de regering topprioriteit te verlenen aan een doeltreffende strijd tegen de werkloosheid;

Verzoekt de regering eveneens een brede maatschappelijke discussie op het getouw te zetten tussen de verschillende maatschappelijke verantwoordelijken voor arbeid en tewerkstelling opdat nieuwe en/of alternatieve werkgelegenheid vooral voor jongeren zou ontstaan, in het perspectief van de nieuwe maatschappelijke evoluties. »

De tweede, ingediend door de heren Langendries, Glibert en Van Nevel, luidt:

« De Senaat,

Gehoord de interpellatie van de heer André Geens en het antwoord van de minister,

Gaat over tot de orde van de dag. »

« Le Sénat,

Ayant entendu l'interpellation de M. A. Geens et la réponse du ministre,

Passe à l'ordre du jour. »

Nous procéderons ultérieurement au vote sur la motion pure et simple, qui bénéficie de la priorité.

Wij stemmen later over de eenvoudige motie, die de voorrang heeft.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 2 DECEMBER 1957 OP DE RIJKSWACHT

Beraadslaging over het enig artikel

PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 2 DECEMBRE 1957 SUR LA GENDARMERIE

Discussion de l'article unique

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 2 december 1957 op de rijkswacht.

L'ordre du jour appelle l'examen du projet de loi modifiant la loi du 2 décembre 1957 sur la gendarmerie.

Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, ik wens een verklaring af te leggen over de regeling van de werkzaamheden.

De minister is aanwezig, de rapporteur is aanwezig. Ik heb de gewoonte te protesteren als een minister niet aanwezig is wanneer een wetsontwerp aan de orde is of wanneer een interpellatie wordt gehouden over een materie die hem aanbelangt. Ik verneem nu dat de leden van de commissie voor de Defensie op uitstap zijn. Ze bevinden zich in Poelkapelle, waarschijnlijk in de loopgraven, of anders bewonderen ze ons jongste nationaal memoriaal. Hier zijn ze in ieder geval afwezig.

Ik betreur dit. Ik vind het onaanvaardbaar dat een commissie op uitstap gaat wanneer een ontwerp van wet aan de orde is dat haar aanbelangt. De minister is wel aanwezig.

In tegenstelling met wat u misschien verwacht, mijnheer de Voorzitter, stel ik voor, dat wij de beraadslaging aanvatten. (*Ridder de Donnéa, minister van Landsverdediging, applaudit.*)

De Voorzitter. — Mij was hiervan niets bekend.

De heer Wyninckx. — Mij wel, mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter. — De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Van Nevel, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, ik verwijs naar mijn verslag.

M. le Président. — La parole est à M. Péciaux.

M. Péciaux. — Monsieur le Président, nous allons donc aborder le quatrième point de l'ordre du jour, relatif à la modification de la loi sur la gendarmerie.

Ce projet a déjà fait couler beaucoup d'encre, car l'introduction de miliciens au sein de la gendarmerie ne semble pas satisfaire tout le monde. Ainsi, j'ai reçu ce matin même une information émanant du Syndicat national du personnel de la gendarmerie qui, dans son périodique mensuel de février 1987 — c'est dire si c'est bien d'actualité! —, émet quelques considérations à propos de l'introduction de miliciens dans la gendarmerie.

Il serait peut-être opportun que je commence mon intervention en me référant à des propos qui sont précisément émis par des personnes travaillant à la gendarmerie et qui vivront au plein sens du terme la nouvelle situation si le projet de loi tel qu'il a été présenté en commission et voté préalablement à la Chambre est voté par notre assemblée.

M. Henrion prend la présidence de l'assemblée

J'aborderai d'abord le premier point dont traitent les rédacteurs de cet article: les conditions de recrutement. Celles-ci doivent, selon eux, être identiques à celles mises pour le recrutement des gendarmes.

Le deuxième point concerne les enquêtes de moralité. Je vous lis le passage: « L'exécution d'une telle enquête a pour résultat direct d'augmenter les enquêtes de moralité à faire par les commandants de brigades avant que les miliciens entrent au corps. Tenant compte également de ceux qui seront écartés, ce seront près de mille candidats — et leurs familles, leur entourage — qui feront l'objet d'une enquête relative à leur passé. » Les auteurs de l'article présentent donc ces enquêtes comme étant un surcroît de travail.

Au sujet des conditions d'âge, voici leur conception du problème: « Un gendarme doit avoir 21 ans avant de pouvoir servir en territoriale, dans les brigades. Le milicien n'aura que 18 ou 19 ans. Ne sera-t-on pas confronté à des problèmes de maturité, de contacts avec la population? »

Le point suivant est consacré à l'influence sur le volume de travail et le budget:

« On nous dit vouloir réduire le volume de travail. Au lieu de cela, nous constatons que la gestion des miliciens sera à charge des gendarmes. Il faudra donc former des gendarmes pour assurer cette gestion. Des instructeurs devront être libérés pour donner aux miliciens la formation qui leur sera nécessaire. Ceci sera donc une charge supplémentaire. Qui la compensera? Qui veillera au logement qu'il faut donner aux miliciens? Les gendarmes sont encore hébergés dans de tristes conditions. Qui veillera au couvert pour les miliciens, à leur tenue, leur transport, etc. Toutes tâches qui seront à charge des personnes professionnellement formées pour être... gendarmes. Il y aura donc moins de personnel pour exécuter les missions de police qui nous incombent. Le but visé sera-t-il ainsi atteint? Qui devra supporter l'impact budgétaire que tout ceci implique? Notre pays a-t-il tant d'argent à dépenser? »

Une autre réflexion porte sur le problème des missions: « Il est envisagé de ne confier aux miliciens que des missions intéressantes. Pas de corvées, pas de missions de gardiennage, pas d'entretien des véhicules. On ne

peut considérer les miliciens comme des domestiques ni comme des esclaves.

Un gendarme qui a reçu sa formation professionnelle peut, lui, être soumis à des corvées, entretien de véhicules et autres services de garde démoralisants. Il faut donc avoir reçu un an de formation pour être un homme à tout faire! Si l'on veut à tout prix utiliser les miliciens, pourquoi ne pas le faire à la légion mobile. Ils pourraient là exécuter très rapidement des services pour la sécurité et la protection des installations du pays, entre autres: ambassades, ministères, centrales nucléaires, domicile des personnalités protégées, aéroports et autres points critiques, services dans les mess et les cantines.

Cette solution présenterait l'avantage de libérer rapidement 400 gendarmes professionnels qui pourraient ainsi prendre du service pour faire leur métier dans les brigades afin d'y aider, d'y protéger et d'y servir la population. »

En ce qui concerne la formation, il ne me paraît pas inutile de reprendre leurs arguments et d'y réfléchir avant de prendre une décision en cette assemblée. Il est précisé qu'un milicien est avant tout formé en tant que combattant et l'on se réfère à ce propos à l'une de vos nombreuses conférences de presse, monsieur le ministre, celle du 8 avril 1986.

« Un gendarme est davantage formé à des missions d'aide et d'assistance qu'à des fonctions combattantes. Un milicien sera formé pour assister dans des missions de police en un mois dans une unité militaire à Peutie et deux mois dans une unité de gendarmerie. Est-ce qu'on estime que cela est équivalent à une formation professionnelle de 1, 3 ou 5 ans? »

Il est bon également, me semble-t-il, de se référer à leur conclusion: « D'une manière générale, nous constatons que l'incorporation de miliciens à la gendarmerie constitue une méconnaissance de la formation, de l'engagement personnel et de la personne même du gendarme. »

Telles sont les réflexions formulées par les rédacteurs du bulletin *Echo syndical* qui relèvent ensuite des obstacles légaux. J'aborde volontiers cet aspect du problème car le présent projet peut donner lieu à de nombreuses difficultés.

La première concerne le statut exceptionnel des miliciens-gendarmes.

Il est évident que les miliciens ne peuvent légalement appartenir ni à l'un, ni à l'autre des deux corps de la gendarmerie institués par la loi de décembre 1957.

En effet, le corps administratif et logistique attend toujours les dispositions légales qui donneraient un statut à son personnel, en application de l'article 11, paragraphe 3, de cette loi.

L'affectation de miliciens à ce corps nécessiterait l'adoption de dispositions transitoires de même nature que celles de l'article 70bis de la loi du 1957 relative aux militaires des cadres actifs désignés pour y faire du service afin d'en compléter les effectifs.

L'article 11, paragraphe 1er, de la même loi stipule, enfin, que le personnel du cadre actif de la gendarmerie est réparti en deux corps: un corps opérationnel et un corps administratif et logistique.

Les miliciens ne faisant, par définition, pas partie du cadre actif, ils ne peuvent donc être, non plus, affectés au corps opérationnel. En réalité, ils ne seront affectés à aucune des institutions mises en place de façon précise par la loi de 1957 sur la gendarmerie ni à la réserve, ni au corps opérationnel, ni au corps administratif et logistique, ni à la mobilité, ni aux écoles.

Si malgré les deux premières objections en vertu desquelles les miliciens-gendarmes ne peuvent légalement appartenir à aucun des corps de gendarmerie, ni à la catégorie des brigadiers et gendarmes, ils étaient quand même affectés au service opérationnel, ils y constitueraient un complément non prévu au cadre déterminé par la loi de 1957 pour le personnel du corps.

Cette situation de fait, pratiquée en dehors de toute disposition légale, serait contraire à l'obligation que s'est fixée le législateur de définir précisément les effectifs des corps de la gendarmerie, pour toutes les catégories de personnel, officiers et sous-officiers.

Ainsi, le cadre, c'est-à-dire l'effectif maximal autorisé par la loi du corps opérationnel fait l'objet de dispositions très précisément détaillées de l'article 13, paragraphe 1er, alinéa 1er, de la loi de 1957, de même que de l'arrêté royal du 21 septembre 1978 répartissant l'effectif du corps entre les divers grades ou groupes de grades de son personnel.

De plus, ne sont incluses dans ces dispositions aucunes limites relatives à un personnel milicien de la catégorie « troupe ».

Il faut, par ailleurs, noter qu'inversement les miliciens seront les seuls parmi le personnel de la gendarmerie à ne pas être expressément exclus par la loi des cadres permanents qu'elle a définis.

Le législateur s'est fixé l'obligation de définir également les membres du personnel qui ne sont pas compris dans les effectifs du corps auquel ils appartiennent, soit les gendarmes en formation et les gendarmes en mobilité.

Dans le cadre de la loi sur la gendarmerie, l'article 69 proposé par le gouvernement institue un régime d'exception en faveur des miliciens en ce qui concerne les fonctions qu'ils peuvent être appelés à remplir au sein de la gendarmerie après trois mois de formation.

L'article 11, paragraphe 3, dispose que le personnel du corps administratif et logistique « ne peut remplir les fonctions de la gendarmerie définies au titre IV », soit toutes les fonctions de gendarmerie; l'article 13, paragraphe 3, dispose que le personnel en formation et le personnel en mobilité « ne peut être affecté à des missions de maintien de l'ordre, sauf en cas de crise à constater en Conseil des ministres et pour autant qu'il ait reçu une formation de neuf mois au moins »; les miliciens-gendarmes pourront, sauf pour ce qui concerne la compétence judiciaire, au même titre que les gendarmes du corps opérationnel, exercer, ou participer à l'exercice de toutes les fonctions de gendarmerie définies au titre IV de la loi de 1957, y compris les missions de maintien de l'ordre.

Nous avons longuement évoqué, en commission, ce problème du maintien de l'ordre, auquel je suis particulièrement sensible.

Je rappelle à M. le ministre, si besoin en est, les réactions de milieux syndicaux, non pas de la gendarmerie mais des travailleurs — j'ai cité la FGTB et d'autres organismes — qui n'apprécient pas du tout l'intrusion de miliciens dans le corps de gendarmerie.

Quant à l'affectation en 1987 et à la loi fixant le contingent, il serait bon que nous y réfléchissions aussi.

Dans le chiffre, qui détermine le contingent de l'armée pour l'année 1987, tous les militaires qui devaient y figurer y sont repris — le problème a été évoqué ici même, lors de la discussion de la loi fixant le contingent — dans le respect de l'article 119 de la Constitution, mais n'y sont toutefois compris que ceux dont l'affectation prévue pour eux était autorisée dans le respect des lois. Ces deux conditions sont fondamentales.

Or, lors du vote de la loi fixant le contingent de 1987, la possibilité d'affecter des miliciens à la gendarmerie n'était pas autorisée par la loi du 2 décembre 1957. En effet, à ce moment-là, la loi modifiée, telle que vous la proposez, aujourd'hui sous forme de projet, venait seulement d'être votée à la Chambre et son examen était en cours en commission de la Défense nationale du Sénat.

Dès lors, le contingent de l'année 1987 n'inclut pas, dans le chiffre qui l'exprime, une valeur correspondant à cette catégorie de miliciens si l'on veut, à tout le moins, considérer que le vote de ce nombre moyen a été valablement émis.

Quant à l'Exécutif, il ne peut agir avec le personnel militaire que dans les limites qui sont, pour une année et année par année, fixées par la loi sur le contingent de l'armée, limites non seulement du chiffre que la loi autorise, mais également, pour que ce chiffre ait un sens et corresponde à des valeurs empiriques, de tout ce qu'il contient, étant entendu que tous ses éléments, il peut les contenir.

En conclusion, même si, comme il était nécessaire, la modification *ad hoc* de la loi sur la gendarmerie est adoptée dans le courant de l'année 1987, le gouvernement devra attendre que la prochaine loi de contingent l'y autorise pour affecter, de façon régulière, des miliciens à la gendarmerie.

Il apparaît donc que la loi sur le contingent qui ne pouvait prévoir un quota de miliciens pour la gendarmerie, excluait leur présence. Dès lors, je vous pose la question suivante, monsieur le ministre: la loi sur le contingent en 1987, qui n'autorise pas l'affectation, dès cette année, de miliciens à la gendarmerie, allez-vous en tenir compte en termes de nombres et en termes de contenu? (*Applaudissements sur divers bancs.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lepaffe.

M. Lepaffe. — Monsieur le Président, mon intervention sera brève. Je ne vais pas reprendre les arguments d'ordre légistique qui ont été formulés par mon honorable prédécesseur à cette tribune.

Je voudrais me consacrer, en ce qui concerne les miliciens plus particulièrement, aux aspects humains du problème.

Il est certain qu'entre le dépôt du projet à la Chambre et la discussion que nous avons aujourd'hui, un progrès a été réalisé. Désormais, ne seront visés que les miliciens qui en auront exprimé le désir. Cet amendement adopté à l'occasion des travaux à la Chambre est excellent, mais ce qui m'a frappé à l'examen attentif des rapports de la Chambre et du Sénat, c'est le flou qui demeure en ce qui concerne à la fois les missions que doivent accomplir les miliciens et les risques que comportent ces missions.

A la question d'un député sur le point de savoir si les miliciens pourraient faire face à la violence et faire usage de leurs armes, vous avez répondu: « Les miliciens concernés ne seront jamais affectés à des opérations de maintien ou de rétablissement de l'ordre public, de sorte que le problème ne se pose pas à cet égard. »

Vous avez aussi défini, à la Chambre, les missions dont seront chargés ces miliciens. La réponse devient alors moins compréhensible. Bien sûr, s'il s'agit de transmettre ou de déposer au greffe des documents, s'il s'agit d'entretenir le matériel, je puis vous suivre totalement mais quand vous dites que dans leurs missions, figureront: pour les brigades de gendarmerie être le troisième homme dans une équipe de nuit assurant la permanence mobile en vue d'accroître la sécurité; être un élément dans le dispositif à mettre en place dans le cadre d'actions contre le banditisme; être, par exemple, le chauffeur, le troisième homme chargé de la garde du véhicule lors de l'escorte de fonds; être le troisième homme lors d'une perquisition dans un immeuble à la suite d'un appel ou être un élément du dispositif de surveillance des cibles potentielles, croyez-vous vraiment que, dans toutes ces occasions, le milicien ne sera pas éventuellement appelé à se servir de ses armes et ne doit-il pas, dans cette hypothèse, être convenablement armé?

Nous comptons, dans les années passées, assez d'exemples de chauffeurs de convoi, de miliciens chargés de la surveillance de personnes ou de la protection de cibles qui ont couru les risques les plus grands, voire mortels.

J'ajoute qu'en ce qui concerne les unités provinciales de circulation, vous avez dit également que les miliciens seraient chargés, en qualité de troisième homme, de la protection et de l'assistance des gendarmes en cas de missions extérieures dangereuses.

Nous sommes très loin de la formation envisagée de deux mois. Quand on songe à l'âge de ces jeunes gens qui vont peut-être être attirés par des publicités quelconques ou par un certain goût d'assurer la sécurité, nous sommes loin du compte. Tout cela cadre mal avec la notion de formation — je reprends vos déclarations au rapport — axée sur les missions simples et utiles qui seront les leurs. Je crois que ces missions ne sont pas simples, même si elles sont utiles et que la formation risque d'être totalement insuffisante.

On nous dit, en plus, que les miliciens de la réserve seront appelés, en cas de crise, à faire ce qu'ils auront appris lors de leur service à la gendarmerie. On sent très bien une contradiction entre tout ce qu'ils peuvent être appelés à faire, les risques qu'ils courront et la formation qu'ils auront reçue.

Ensuite, monsieur le ministre, je relève cet adorable culte de l'adverbe que vous pratiquez dans votre texte. « Les miliciens seront essentiellement affectés aux unités territoriales. » A quoi seront-ils affectés quand ce ne sera pas la partie essentielle de leur tâche? Ensuite, cette phrase qui me paraît délicate par ce qu'elle comporte d'implicite et de silence: « Les dangers ne seront pas forcément » — encore un adverbe! — « supérieurs à ceux auxquels d'autres miliciens sont exposés dans certaines unités. » Quand on dit qu'un danger n'est pas « forcément » supérieur, cela signifie clairement qu'il l'est parfois. Autrement dit, ces miliciens, avec formation minimale accélérée, courront des risques plus grands que ceux qu'ils auraient courus au cours des activités les plus exposées de l'armée.

Ils ne seront pas engagés non plus dans des opérations de maintien de l'ordre. Mais là, une fois de plus, une analyse précise, de ce que sont le maintien de l'ordre, une situation de crise, une cible à protéger, une situation dangereuse, mériterait d'être faite.

Dès lors, bien que l'amendement adopté à la Chambre constitue un progrès, il me paraît évident que, compte tenu du jeune âge de ces miliciens et du caractère tout à fait abrégé de leur formation, une

contradiction essentielle subsiste et que les missions qu'ils risquent de devoir accomplir ne cadrent pas avec ce qu'on nous annonce, d'où une méfiance certaine de notre part à l'égard de ce projet de loi. (*Applaudissements sur divers bancs.*)

M. le Président. — La parole est au chevalier de Donnée, ministre.

M. le chevalier de Donnée, ministre de la Défense nationale et ministre de la Région bruxelloise. — Monsieur le Président, c'est la quatrième fois que j'ai l'occasion de m'exprimer, soit à la Chambre, soit au Sénat, sur ce projet de loi qui comme l'a rappelé très justement M. Péciaux, a fait couler non seulement beaucoup d'encre, mais aussi beaucoup de salive.

Je rappellerai tout d'abord devant cette assemblée l'objectif du projet. Ce dernier vise à permettre à la gendarmerie de disposer, en tant que réservistes, de personnes ayant une connaissance pratique de la gendarmerie. Aujourd'hui, la réserve est constituée au maximum de 4 000 hommes, tous miliciens en congé limité, c'est-à-dire des anciens miliciens n'ayant pas eu l'opportunité de servir et donc de connaître la gendarmerie.

L'objectif du gouvernement est avant tout de faire un investissement humain au profit de la gendarmerie, c'est-à-dire de permettre, par des affectations successives d'environ 400 unités par année, la constitution d'une réserve de 4 000 hommes ayant eu une connaissance pratique de la gendarmerie. Il est, dès lors, normal que ces miliciens servent dans les fonctions qu'ils devront remplir dans le cas — assez exceptionnel — de rappel de la réserve de gendarmerie.

Quelles sont effectivement ces fonctions? Il s'agit de fonctions dans les brigades territoriales. En effet, en cas de rappel de la réserve, les unités mobiles sont renforcées par des gendarmes des brigades territoriales et les miliciens de la réserve sont affectés à ces brigades territoriales.

M. Leemans reprend la présidence de l'assemblée

C'est pourquoi il est logique que ces miliciens fassent leur service dans le cadre des brigades territoriales et non pas des unités mobiles, que sont la légion et les groupes mobiles chargés des opérations de maintien de l'ordre, ni, puisque la loi l'exclut, dans les unités qui assument exclusivement des fonctions de police judiciaire.

M. Péciaux a reposé toute une série de questions. Je pense avoir déjà répondu à celles qu'il a émises en citant le bulletin du Syndicat national du personnel de la gendarmerie, de février 1987.

Je voudrais toutefois revenir sur une question précise de M. Péciaux parce qu'elle n'a pas encore obtenu la réponse tout à fait explicite qu'elle méritait. Il s'agit de l'augmentation des enquêtes de moralité qui augmenteraient le travail des gendarmes. Monsieur Péciaux, je vous apprendrais sans doute qu'actuellement les miliciens en congé illimité qui sont, à leur demande, versés dans la réserve de la gendarmerie, subissent déjà une enquête de moralité.

Le fait que les miliciens qui remplissent toutes les autres conditions d'affectation à la gendarmerie doivent encore, en fin de parcours, subir une enquête de moralité ne constitue donc pas une charge supplémentaire pour la gendarmerie, puisque ce même travail ne devra plus se faire le jour où les candidats seront versés dans la réserve. Dans le système antérieur, une enquête de moralité devait quand même avoir lieu pour les candidats qui n'auraient pas effectué leur service à la gendarmerie. Les syndicats apprendront sans doute comme vous, monsieur Péciaux, que cette enquête de moralité ne constitue donc pas un travail supplémentaire, certainement pas lorsque nous aurons atteint un régime de croisière. Il s'agit simplement de déplacer dans le temps l'accomplissement de cette tâche.

Dans le rapport, j'ai également expliqué quelles étaient les incidents en matière budgétaire ou en ce qui concerne le personnel. Je puis aussi rassurer les syndicats sur ce point: les miliciens ne risquent pas de s'emparer des logements du personnel de carrière puisqu'ils seront affectés à des brigades territoriales suffisamment proches de leur domicile qu'ils pourront regagner tous les jours. Aucun problème de logement ne se posera, sauf pendant la période de formation. Celle-ci s'effectuera par pelotons de trente personnes. D'après l'état-major de la gendarmerie, cela ne devrait pas susciter de problèmes fondamentaux.

Je pense, monsieur Péciaux, que deux éléments inquiètent particulièrement les syndicats. Je m'entretiens régulièrement avec les syndicats professionnels de la gendarmerie et je sais quelles sont leurs inquiétudes.

La première de celles-ci est qu'on prenne prétexte de cette affectation de miliciens pour ne plus recruter ou pour recruter moins de gendarmes de carrière. Je puis vous rassurer à cet égard, monsieur Péciaux, nous allons en rien ralentir les recrutements de sous-officiers qui sont prévus au budget en vue de compléter le cadre d'ici à fin 1987. Par ailleurs, si je ne recrutais pas ces miliciens, pas un franc de plus ne me serait accordé pour augmenter le cadre du personnel de carrière.

Je tiens donc à rassurer les gendarmes dont je comprends l'inquiétude. Cette réaction est humaine et je ne la critique pas.

La deuxième préoccupation des gendarmes réside dans la crainte d'un renforcement du caractère militaire de la gendarmerie par l'affectation des 400 miliciens. En effet, les gendarmes ont des remarques à formuler sur le caractère militaire de la gendarmerie.

Pour ma part, la nouvelle mesure ne pourra influencer aucunement le problème de la discipline militaire qui résulte actuellement du statut militaire de la gendarmerie, discipline qui suscite des critiques dont certaines sont justifiées. Je suis actuellement à la recherche de solutions à ce problème, en collaboration avec les syndicats. Mais j'insiste sur le fait que ce n'est pas l'affectation de 400 miliciens qui changera en quoi que ce soit le statut disciplinaire à la gendarmerie. J'admets que des réformes doivent être opérées et qu'il faut modifier certaines habitudes de commandement, certains types de relations et d'informations.

Des changements doivent être apportés en matière de discipline, mais l'affectation des miliciens ne pourra ni accélérer ni ralentir la solution de ces problèmes réels auxquels je suis attentif, et auxquels je m'attache en collaboration d'ailleurs avec le syndicat qui a été cité.

Je voudrais vous rassurer, monsieur Péciaux, en ce qui concerne les obstacles légaux. Ce projet de loi a fait l'objet d'un examen du Conseil d'Etat, et ce à la demande de la Chambre. C'est une initiative parlementaire de demander l'avis du Conseil d'Etat sur ce point, qui ne semblait pas devoir poser de problèmes. Le texte, tel qu'il est formulé actuellement, n'a soulevé aucune objection de la part du Conseil d'Etat.

Par ce projet de loi que la Chambre a déjà voté et que le Sénat votera sans doute, il est vrai, monsieur Péciaux, que nous créons *de facto* une catégorie de personnel qui n'est ni comprise dans le corps opérationnel, ni dans le corps administratif et logistique. Le statut de cette catégorie de personnel n'existe d'ailleurs toujours pas et les fonctions de ce corps sont actuellement en partie, étoffé par des militaires.

Les miliciens qui seront affectés à la gendarmerie n'obtiennent pas, de par leur affectation, le statut de membre du corps opérationnel ni celui de membre du corps administratif et logistique, mais conservent, au contraire, le même statut que les autres miliciens.

Il est certes vrai que les miliciens affectés à la gendarmerie feront partie de l'ensemble des personnes en service à la gendarmerie, mais non des catégories de personnel visées à l'article 11 de la loi sur la gendarmerie. D'ailleurs, les militaires qui sont en service à la gendarmerie sur la base de l'article 70bis de cette loi, c'est-à-dire les militaires de carrière affectés aux emplois du corps administratif et logistique, n'obtiennent pas non plus le statut de ce corps qui, par ailleurs, doit encore être élaboré.

Les miliciens en service à la gendarmerie constituent donc une nouvelle catégorie de personnel, autorisée par une loi votée par le Parlement, si le projet en discussion est adopté.

J'en viens, monsieur Péciaux, à vos inquiétudes en ce qui concerne le contingent.

Les miliciens que nous affecterons à la gendarmerie, si la loi est votée, auraient dû, en toute hypothèse, faire leur service militaire dans une des trois autres forces. Ces miliciens étaient prévus dans le chiffre du contingent voté pour 1987. Si la loi en discussion n'est pas votée, les miliciens qui auraient pu être sélectionnés pour la gendarmerie feront de toute manière leur service dans une autre force. Nous ne transgressons donc pas la loi sur le contingent et vos inquiétudes sont sans fondement.

Je répète qu'il n'est pas question encore d'affecter ces miliciens au maintien de l'ordre ou de les charger de missions de police judiciaire ce qui est d'ailleurs explicitement interdit par la loi.

Je crois avoir répondu aux grandes questions de principe. Vous trouverez les réponses aux quelques questions factuelles — vous citez notamment un texte des syndicats — dans l'excellent rapport de M. Van

Nevel. Ik wens hier trouwens de heer Van Nevel te bedanken voor zijn uitstekend en uitvoerig verslag.

A M. Lepaffe, je précise que les missions sont effectuées dans le cadre des brigades territoriales. Je rappelle que tous les miliciens qui seront affectés à la gendarmerie en vertu de la loi seront des volontaires, ainsi que M. Lepaffe l'a lui-même rappelé. Très honnêtement, je ne pense pas que ces miliciens courront des risques particuliers par rapport à d'autres miliciens qui servent également dans des armes qui comportent des risques. Je pense en particulier aux parachutistes, engagés volontairement, à ceux qui montent la garde autour de cibles recherchées par des groupes terroristes comme certains dépôts de munitions ou d'armes très sophistiquées, miliciens qui pourraient aussi être confrontés à des actes intentionnels de violence.

Je puis vous assurer, monsieur Lepaffe, que je donnerai les instructions les plus strictes pour que les miliciens volontaires qui seront affectés à la gendarmerie le soient avec le plus de sagesse et de discernement possible et pour que des mesures de sécurité maximales soient prises à l'égard de ceux-ci, comme elles doivent l'être à l'égard des gendarmes de carrière.

L'excellent rapport de M. Van Nevel contient, par ailleurs, une série de considérations d'un très grand intérêt sur les motivations du gouvernement en ce qui concerne ce projet de loi.

Je vous remercie pour l'attention que vous avez bien voulu porter à cet exposé. (Applaudissements sur les bancs de la majorité.)

M. le Président. — La parole est à M. Lepaffe.

M. Lepaffe. — Monsieur le Président, je voudrais poser une question complémentaire au ministre. Je reste, en effet, perplexe devant la réponse qu'il a donnée et selon laquelle les miliciens-gendarmes ne seraient pas appelés à se servir de leurs armes alors que, dans deux ou trois cas qui viennent d'être cités, il me paraît, au contraire, qu'ils devraient pour être, eux, garantis dans leur sécurité, avoir subi un entraînement suffisant.

La question a d'ailleurs été posée, à la Chambre des représentants, à propos du maintien de l'ordre. Dans certains des cas envisagés, en l'occurrence, comme par exemple la garde d'un convoi de fonds ou la surveillance d'une zone « cible spéciale », il ne faudrait pas que des personnes totalement désarmées se trouvent placées face à des agresseurs dont les événements récents nous ont montré, la puissance de feu.

M. le Président. — La parole est au chevalier de Donnée, ministre.

M. le chevalier de Donnée, ministre de la Défense nationale et ministre de la Région bruxelloise. — Monsieur le Président, je me suis déjà exprimé à ce sujet en commission et pensais m'être expliqué à la tribune, mais sans doute, n'ai-je pas été suffisamment clair.

Il est évident que les miliciens disposeront de l'armement standard du gendarme, tout comme ceux chargés d'assurer des missions de protection disposent de l'armement adéquat, étant entendu que l'usage des armes, par les miliciens servant dans les trois autres forces armées comme dans la gendarmerie, est régi par les lois en vigueur dans ce domaine.

Un projet de loi a d'ailleurs été déposé au Sénat, prévoyant certaines modifications et apportant certaines précisions en ce qui concerne cette délicate matière.

Les prescrits légaux concernant l'usage des armes par les forces de l'ordre, en temps de paix, sont évidemment en vigueur, à l'heure actuelle, tant pour les miliciens servant dans les forces armées et chargés de missions de protection, que pour ceux qui seraient affectés à la gendarmerie, ainsi d'ailleurs que pour les militaires de carrière.

De Voorzitter. — Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Op dit ontwerp van wet heeft de heer Van Ooteghem amendementen ingediend.

M. Van Ooteghem a déposé des amendements au projet de loi en discussion.

Mag ik aannemen dat deze amendementen gesteund worden?

Puis-je considérer que ces amendements sont appuyés? (*Plusieurs membres se lèvent.*)

Aangezien deze amendementen reglementair gesteund worden, maken ze deel uit van de bespreking.

Ces amendements étant régulièrement appuyés, ils feront partie de la discussion.

Het enig artikel van het ontwerp van wet luidt:

Enig artikel. In artikel 69 van de wet van 2 december 1957 op de rijkswacht wordt tussen het eerste en het tweede lid volgend lid ingevoegd:

« Met het oog op de samenstelling van deze reserve kunnen dienstplichtigen, die de wens hiertoe hebben uitgedrukt, aangewezen worden voor de rijkswacht. Deze dienstplichtigen blijven onderworpen aan hetzelfde statuut als de andere dienstplichtigen en hebben geen enkele bevoegdheid van gerechtelijke politie. »

Article unique. Dans l'article 69 de la loi du 2 décembre 1957 sur la gendarmerie, l'alinéa suivant est inséré entre le premier et le deuxième alinéa:

« En vue de constituer cette réserve, des miliciens, qui en ont exprimé le désir, peuvent être affectés à la gendarmerie. Ces miliciens restent soumis au même statut que les autres miliciens et n'ont aucune compétence de police judiciaire. »

De heer Van Ooteghem stelt volgende amendementen voor:

« A. Na het lid voorgesteld ter aanvulling van artikel 69 een nieuw lid toe te voegen, luidende:

« Deze dienstplichtigen mogen in een nachtploeg mobiele permanentie of bij antibanditisme-acties pas worden ingezet als zij de volle leeftijd van 19 jaar hebben bereikt. »

B. Na het lid voorgesteld ter aanvulling van artikel 69 een tweede nieuw lid toe te voegen, luidende:

« Er mogen op geen enkel ogenblik meer dan 400 dienstplichtigen dienst doen bij de rijkswacht. »

« A. Compléter l'alinéa proposé comme ajout à l'article 69 par un alinéa nouveau, rédigé comme suit:

« Ces miliciens ne peuvent être appelés à participer à la permanence mobile d'une équipe de nuit ou à des actions anti-banditisme que s'ils ont atteint l'âge de 19 ans accomplis. »

B. Compléter l'alinéa proposé comme ajout à l'article 69 par un deuxième alinéa nouveau, rédigé comme suit:

« A aucun moment, il ne peut y avoir plus de 400 miliciens en service à la gendarmerie. »

Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, vooraf verontschuldigd ik mij omdat ik niet heb kunnen deelnemen aan de algemene bespreking vermits de leden van de commissie voor de Defensie vandaag een bezoek hebben gebracht aan de ontminingsdienst in Westrozebeke. De collega's zijn nog op de terugweg. Het is jammer dat beide activiteiten, de bespreking van dit ontwerp op de rijkswacht en dit bezoek, samenvielen.

In mijn eerste amendement vraag ik dat de dienstplichtigen die dienst doen bij de rijkswacht slechts zouden worden ingezet in een nachtploeg mobiele permanentie of bij antibanditisme-acties wanneer zij de volle leeftijd van 19 jaar hebben bereikt. De motivatie is nogal vanzelfsprekend. Wanneer jonge mensen bijvoorbeeld na het beëindigen van hun humaniora naar de rijkswacht gaan, krijgen ze een opleiding van twaalf maanden waarna zij wachtmeester zijn. Pas op dat ogenblik worden zij toegelaten tot dergelijke diensten. Zij hebben dan de volle leeftijd van 19 jaar bereikt. Terecht zijn sommigen bij de rijkswacht van mening dat jongelui vóór die leeftijd dergelijke gevaarlijke opdrachten niet mogen vervullen.

Wij staan nu voor de hybride situatie dat jonge miliciens van 18 jaar slechts twee maanden rijkswachtopleiding zullen krijgen en geen twaalf maanden zodat zij maar amper 18 jaar zullen zijn wanneer zij, zoals hun

collega's rijkswachters, dienst zullen doen bij zeer gevaarlijke opdrachten zoals in een nachtploeg mobiele permanentie en bij anti-banditisme-acties.

Mijnheer de minister, ik weet niet of u zelf kinderen hebt, maar u hebt allicht jonge mensen van 18 jaar in uw familie. U kunt zich dus voorstellen wat er gebeurt wanneer een jonge persoon van 18 jaar, die nauwelijks twee maanden rijkswachtopleiding achter de rug heeft, geconfronteerd wordt met gevaarlijke situaties van terrorisme en banditisme. De opleiding van die jonge mensen is, wat men ook moge beweren, onvoldoende. Ik wil zelfs verder gaan en beweren dat ook de rijkswachters op het ogenblik onvoldoende opgeleid zijn om efficiënt het terrorisme en het banditisme te bestrijden. Bij de rijkswacht worden er niet genoeg schietoefeningen gehouden. En dan wil men zelfs jonge mensen die pas van school komen en maar een paar maanden zijn opgeleid met dezelfde gevaarlijke situaties confronteren als de rijkswacht. Dat is onverantwoord.

Ik ben principeel gekant tegen dit ontwerp. Ik neem echter nog aan dat de meerderheid dit ontwerp wil goedkeuren wegens budgettaire redenen. Wanneer ik evenwel 's morgens aan de kant van de Wetstraat het Parlement binnenkom, tel ik veertien of zestien rijkswachters voor de deur, militaire politie, veiligheidsagenten van het Parlement en bodenkamerbewaarders. Dit is toch van het goede te veel. Waarom kunnen er niet enkel MP's voor het paleis der Natie staan? Waarom moeten er in elk geval rijkswachters zijn? Heel wat taken die nu aan de rijkswacht worden toevertrouwd, zouden gerust aan miliciens kunnen worden toevertrouwd, zonder dat zij worden ingeschakeld bij de rijkswacht.

Voor echt gevaarlijke opdrachten moeten er bovendien geen jonge mensen van achttien jaar met een onvoldoende opleiding worden gebruikt. Op dat stuk, mijnheer de minister, neemt u een zeer zware verantwoordelijkheid op uw schouders. Ik hoop niet dat er een ongeval zal gebeuren, maar indien er toch een gebeurt, dan bent u er uiteindelijk verantwoordelijk voor wanneer dergelijke onvoldoende opgeleide jonge mensen geconfronteerd worden met terrorisme en banditisme.

Om deze reden, mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, vraag ik dit amendement te aanvaarden.

M. le Président. — La parole est au chevalier de Donnée, ministre.

M. le chevalier de Donnée, ministre de la Défense nationale et ministre de la Région bruxelloise. — Monsieur le Président, je suis étonné du peu de confiance de M. Van Ooteghem, d'une part, dans les jeunes, d'autre part, dans le commandant de la gendarmerie. Notre système prévoit que des jeunes de 18 ans peuvent s'engager comme parachutistes et pourraient donc, en cas de conflit, participer à des opérations extrêmement dangereuses. J'estime que nos jeunes sont beaucoup plus mûrs que ne le croit M. Van Ooteghem. Par ailleurs, le commandant de la gendarmerie aura certainement la sagesse d'aiguiller prudemment et en bon père de famille les jeunes dont il aura la charge.

En tout cas, je puis rassurer M. Van Ooteghem. En tant que professeur d'université, ayant enseigné pendant de nombreuses années à des jeunes de 18 à 19 ans, je sais exactement ce qu'ils valent et de quoi ils sont capables. Personnellement, j'ai confiance en eux. Je demande donc le rejet de cet amendement.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil protesteren tegen het onwaardige antwoord van de minister. Het is demagogisch op te werpen dat ik niet voldoende vertrouwen zou hebben in de jeugd. Juist omdat ik mij als mandataris verantwoordelijk voel tegenover de jeugd, kan ik een dergelijk experiment niet aanvaarden.

De Voorzitter. — Het woord is opnieuw aan de heer Van Ooteghem voor de verdediging van zijn amendement B.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, amendement B luidt: « Er mogen op geen enkel ogenblik meer dan 400 dienstplichtigen dienst doen bij de rijkswacht. »

De minister heeft in de commissie verklaard dat er niet meer dan 400 dienstplichtigen zullen worden opgeroepen om dienst te doen bij de rijkswacht. Wij constateren overigens op het ogenblik dat, gezien de vrij strenge selectienormen, het al heel moeilijk zal zijn dit getal te bereiken. Het is niet omdat de huidige minister de noodzaak aanvoelt om slechts

400 dienstplichtigen aan te duiden, dat zijn opvolger, op een bepaald ogenblik, niet van mening kan zijn dat dit aantal onvoldoende is. Rekening houdend met de druk die nu reeds op de miliciens wordt uitgeoefend om zulke dienstverbintenissen te ondertekenen, is het niet uitgesloten dat die druk nog groter wordt als ooit een hoger aantal wordt nagestreefd.

Ik stel voor dat de wetgever, voorzichtigheidshalve, het getal 400 in de wet vastlegt. Aldus wordt het onmogelijk dat, later, een minister van Landsverdediging of een minister van Binnenlandse Zaken deze recruteringsnormen te streng vindt en ze versoepelt om dat aantal te verhogen.

M. le Président. — La parole est au chevalier de Donnée, ministre.

M. le chevalier de Donnée, ministre de la Défense nationale et ministre de la Région bruxelloise. — Monsieur le Président, le gouvernement n'a pas l'intention d'aller au-delà du chiffre de 400. Les limites du contingent et les exigences des forces armées empêchent d'ailleurs d'affecter à la gendarmerie un nombre important de miliciens.

Je crois donc que cet amendement est superflu et j'en demande le rejet au nom du gouvernement.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, aangezien de minister mij gelijk geeft en hij zoals ik van mening is dat het aantal van 400 niet mag worden overschreden, zie ik geen enkele reden waarom de minister bij de Senaat op de verwerping van mijn amendement blijft aandringen. Het sluit aan bij de wens van de regering.

De Voorzitter. — De stemming over de amendementen en de stemming over het enig artikel zijn aangehouden.

Le vote sur les amendements et le vote sur l'article unique sont réservés.

De heer Van Ooteghem stelt voor een artikel 2 (nieuw) in te voegen, luidend:

« Een artikel 2 (nieuw) toe te voegen, luidende:

« Art. 2. De bij artikel 1 ingevoegde bepalingen vervallen op 31 december 1990. »

« Ajouter un article 2 (nouveau), libellé comme suit:

« Art. 2. Les dispositions insérées par l'article 1er cessent le 31 décembre 1990. »

Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, op een onbewaakt ogenblik heeft de minister in de commissie toegegeven dat het in dienst nemen van miliciens niet de optimale formule is om de rijkswacht te versterken. Ik heb het reeds gezegd dat 18-jarige jongeren op pad sturen om banditisme te bestrijden, maar een noodoplossing is.

Wij moeten allemaal, of wij tot de meerderheid of tot de oppositie behoren, goed geselecteerde, goed opgeleide, goed betaalde en daardoor ook goed gemotiveerde rijkswachters beogen. Het Parlement moet ervoor zorgen dat wij beschikken over een gemotiveerd korps dat ook voldoende in aantal is om de opgelegde taken te vervullen. In ieder geval moet het een noodoplossing blijven miliciens ter versterking van de rijkswacht op te roepen. Wij veronderstellen dat die noodsituatie nog een paar jaar kan aanslepen, maar dat kan en mag slechts een overgang zijn.

In elk geval moet tegen 1990 de rijkswacht beschikken over een voldoende kader om die noodsituatie op te vangen. Daarom is het nuttig aan het Parlement het laatste woord te laten en stel ik in mijn amendement voor, de bepalingen van artikel 1 van deze wet te doen vervallen op 31 december 1990. Deze bepalingen mogen immers niet automatisch worden verlengd zonder rekening te houden met de nieuwe feiten.

De Voorzitter. — Het woord is aan ridder de Donnée.

Ridder de Donnée, minister van Landsverdediging en minister van het Brussels Gewest. — Ik geloof dat de heer Van Ooteghem niet goed begrepen heeft dat het doel van deze wet erin bestaat geleidelijke een reserve van 4 000 man op te bouwen. Naar rata van 400 man per jaar hebben wij dan minstens tien jaar nodig.

Het heeft dan ook helemaal geen zin de geldigheid van deze wet te beperken tot 1990. Namens de regering vraag ik de verwerping van dit amendement.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, mag ik de minister herinneren aan zijn eigen woorden opgenomen op bladzijde 8 van het volledig en uitstekende verslag van collega Van Nevel.

Ik citeer: « De maatregel in het ontwerp vervat is uit het oogpunt van de toename van de personeelssterkte bij de rijkswacht wellicht niet de meest bevredigende. » De minister geeft daar zelf toe dat er betere oplossingen kunnen zijn.

M. le Président. — La parole est au chevalier de Donnée, ministre.

M. le chevalier de Donnée, ministre de la Défense nationale et ministre de la Région bruxelloise. — Monsieur le Président, je n'ai pas l'intention de donner un cours de logique à M. Van Ooteghem, mais je crois qu'aucune contradiction interne n'existe entre ma déclaration et la citation du rapport faite par M. Van Ooteghem.

De Voorzitter. — De stemming over het amendement is aangehouden.
Le vote sur l'amendement est réservé.

De heer Van Ooteghem stelt voor een artikel 3 (nieuw) in te voegen, luidende:

« Art. 3. Deze wet treedt in werking de dertigste dag die volgt op de datum van de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad. »

« Art. 3. La présente loi entre en vigueur le trentième jour qui suit la date de sa publication au Moniteur belge. »

Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, met de moed der wanhoop zal ik mijn laatste amendement verdedigen in de hoop dat de minister inziet dat het nooit te laat is om goed te doen.

Mijn amendement strekt ertoe de wet slechts in werking te laten treden de dertigste dag die volgt op de datum van de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.

De schaarse collega's hier aanwezig moeten weten dat, alhoewel deze wet nog niet is goedgekeurd en nog niet is gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, men toch volop bezig is met de selectie en met de aanwerving. Sommige selectieofficieren oefenen zelfs een morele druk uit op dienstplichtigen. Vanuit democratisch standpunt is het totaal onaanvaardbaar dat er zonder wettige basis tot de aanwerving wordt overgegaan.

Bovendien bepaalt de militiewet uitdrukkelijk dat, wat de aanvragen betreft, de wet maar in werking treedt 30 dagen na de publikatie in het Belgisch Staatsblad. Oorspronkelijk maakte dit ontwerp deel uit van de militiewet waarin stond dat de dienstplichtigen op het ogenblik dat zij zich zouden aanmelden hun keuze tussen gewone dienstplicht of dienstplicht bij de rijkswacht kenbaar kunnen maken. Die keuze bestaat op het ogenblik officieel niet. Daarom is het maar logisch dat beide wetten op hetzelfde ogenblik in werking treden.

M. le Président. — La parole est au chevalier de Donnée, ministre.

M. le chevalier de Donnée, ministre de la Défense nationale et ministre de la Région bruxelloise. — Monsieur le Président, il est évident qu'aucun milicien ne sera affecté à la gendarmerie tant que la loi n'aura pas été votée et publiée au Moniteur belge. Le gouvernement souhaite que cette loi entre en vigueur dans les plus brefs délais et m'a donc prié de demander le rejet de l'amendement de M. Van Ooteghem.

Cela étant dit, j'ai entendu M. Van Ooteghem proférer une accusation en déclarant que des officiers exerceraient une pression morale sur certains candidats. Je suppose qu'il connaît les noms de ces officiers et qu'il a l'intention de me les communiquer. Je ne puis évidemment, pas plus que lui, accepter de telles pressions morales.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, ik kan alleen maar herhalen dat bepaalde miliciens mij hebben gezegd dat zij bij de recrutering door bepaalde officieren met zachte nadruk attent werden gemaakt op die mogelijkheid, op de voordelen en dies meer. Omdat men het vereiste aantal niet heeft, doet men al het mogelijke om dat wel te bereiken. Dit is onaanvaardbaar vooral op een ogenblik dat het Parlement aan die maatregel zijn goedkeuring nog niet heeft gegeven. Ik begrijp niet dat de leden van de meerderheid, zoals de oppositie, niet in opstand komen tegen dergelijke praktijken.

De Voorzitter. — De stemming over het amendement is aangehouden. Le vote sur l'amendement est réservé.

De aangehouden stemmingen en de stemming over het ontwerp van wet in zijn geheel hebben later plaats.

Il sera procédé ultérieurement aux votes réservés ainsi qu'au vote sur l'ensemble du projet de loi.

COMMUNICATION DE M. LE PRÉSIDENT

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

M. le Président. — Monsieur le ministre de l'Intérieur, je suis navré, de devoir déplorer l'absence du parlementaire qui désirait vous interpeller. Le Parlement est souvent amené à critiquer le gouvernement parce que l'un de ses membres n'est pas disponible, mais, cette fois, c'est notre

collègue qui est en défaut. Il était cependant bien informé du fait qu'il devait être présent vers 16 heures 30.

M. Michel, ministre de l'Intérieur, de la Fonction publique et de la Décentralisation. — Monsieur le Président, je puis encore être libre jusqu'à 18 heures 30 et je me tiens à la disposition du Sénat s'il souhaite me rappeler, à moins que vous ne décidiez que cette interpellation ne sera pas développée aujourd'hui.

M. le Président. — Elle n'aura pas lieu aujourd'hui, monsieur le ministre. Je vous remercie d'être venu et je regrette que vous vous soyez dérangé inutilement.

INTERPELLATION — INTERPELLATIE

Demande — Verzoek

M. le Président. — Mme Rifflet désire interpellier M. Thys, secrétaire d'Etat à la Région bruxelloise, sur « les impacts économiques, sociaux et culturels du démantèlement des transports en commun bruxellois ».

Mevrouw Rifflet wenst de heer Thys, staatssecretaris voor het Brussels Gewest, te interpellieren over « de economische, sociale en culturele weerslag van de ontmanteling van het openbaar vervoer in Brussel ».

La date de cette interpellation sera fixée ultérieurement.

De datum van deze interpellatie zal later worden bepaald.

Le Sénat se réunira demain, jeudi 26 février 1987, à 15 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, donderdag 26 februari 1987, te 15 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 17 h 10 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 17 u. 10 m.)